

kehitys utveckling

JOULUKUU 4.2017

HENGEN- PELASTAJA

19-vuotias Xaawo Dshakaar Hasan on kylänsä ensimmäinen koulutettu kätilö. Satojen somaliäitien henki lepää hänen käsissään.

Ahmed Hasan on raivannut
miinoja Somalimaassa 11 vuotta.
Työ etenee neliö kerrallaan
40 asteen kuumuudessa. Hasan
on kaivanut maasta kymmenittäin
räjähteitä, ammuksia,
aseiden osia ja miinoja.

KUVA JOONAS LEHTIPUU

Frank Johansson on työskennellyt Suomen Amnestyssä 27 vuotta. Sinä aikana järjestön työntekijämäärä on kasvanut kolmesta lähes kolmeenkymmeneen. Kirjassaan Hyvän tekemisen markkinat Johansson pohtii, miten järjestöjen jatkuva kasvu muuttaa ihmisoikeustyön ja avustustoiminnan luonnetta.

S. 36

4 MAAILMAN MAKASIINI

11 PÄÄKIRJOITUS

12 SOMALIA: ÄITIEN SUOJELIJAT

Koulutetut kätilöt auttavat naisia synnytyksessä ja valistavat miehiä sukuelinten silpomisen haitoista.

k LÄS ARTIKELN PÅ SVENSKA
KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

17 SOMALIA ON RAKENNETTAVA SUOMALAISILLE ARVOILLE

Tasa-arvo ja demokratia ovat Suomen parhaita vientituotteita, **Habiba Ali** kirjoittaa kolumnissaan.

18 OPPI NOSTAA KÖYHYYYDESTÄ

Pelkkä koulunkäynti ei riitä, jos lapset eivät opi lukemaan eivätkä laskemaan.

k LÄS ARTIKELN PÅ SVENSKA
KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

24 AFRIKKA: KASVU KAIPAA SIOITTAJIA

Kaksi palkittua startup-yrittäjää kertoo, miten heidän bisneksensä sujuvat.

28 SOMALIA: RÄJÄHDYSSHERKKÄÄ PUURTAMISTA

36 KRIITTISESTI OMASTA TYÖSTÄ

Suomen Amnestyn toiminnanjohtaja **Frank Johansson** kaipaa keskustelua hyvän tekemisen oikeutuksesta.

k LÄS ARTIKELN PÅ SVENSKA
KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

40 PINNALLA

Uusi rahasto houkuttelee suomalaisyrityksiä ilmastotoimiin kehitysmaissa.

42 VAPAALLA

Taide vapautuu Myanmarissa.

48 SUOMI TEKEE

Tansanialaiset opettelevat torjumaan ja tunnistamaan vaarallisia tauteja.

49 SUOMI TUKEE

50 TULIAISET

Sara Ahlberg oppi Keniassa, että pientiloilla tarvitaan yksityisiä yrityksiä.

51 SARJAKUVA

Yksityissektori köyhyyttä vähentämään

OECD:n kehitysapukomitea kehottaa Suomea linjaamaan yksityissektorin roolia kehityspolitiikassa.

SUOMI ON onnistunut keskittämään kehitysyhteistyönsä tärkeimpiin maihin ja teemoihin, kuten naisiin ja tyttöihin. Myös humanitaarisessa avustustoiminnassa on onnistuttu.

Kehitysavun määrää sitä vastoin pitäisi kasvattaa ja yksityissektorin roolia kirkastaa, arvioi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n kehitysapukomitea DAC.

Komitea julkaisi joulukuussa 12 suositusta Suomen kehitysyhteistyön parantamiseksi.

”Arvioinnin yleisviesti on, että Suomen kehitysyhteistyöosaaminen on hyvällä tasolla, mutta joiltakin osin meidän pitää vielä parantaa toimintaamme”, sanoo lähetystöneuvos **Katja Karppinen-Njock** ulkoministeriöstä.

DAC arvioi avunantajamaiden kehitysyhteistyötä noin viiden vuoden välein. Myös vuonna 2012 se suositteli Suomelle virallisen kehitysavun lisäämistä. Vuonna 2016 kehitysavun osuus oli 0,44 prosenttia bruttokansantulosta. Komitea patistaa Suomea laatimaan suunnitelman, jolla osuus nousee 0,7 prosenttiin.

YHTEISET PAINOPISTEET

Viimeisen parin vuoden aikana Suomi on lisännyt yksityisen sektorin roolia kehitysyhteistyössään. Yksikön päällikkö **Max von Bonsdorff** ulkoministeriöstä kertoo, että kyse on kansainvälisestä suuntauksesta.

”Taustalla vaikuttavat kestävän kehityksen tavoitteet. Kehitysrahoituksen tarve on niin suuri, ettei virallinen julkinen kehitysapu pysty sitä mitenkään kattamaan.”

Mobisolin aurinko-sähköjärjestelmä valaisee Samuel Kangetnen äidin kotitaloa lähellä Kenian pääkaupunkia Nairobiä. Kehitysrahoitusyhtiö Finnfund on tukenut Mobisolia laajentamaan liiketoimintaansa Afrikassa.

JUHO PAAVOLA

KAIKKI KEHITYSYHTEISTYÖ PYRKII VÄHENTÄMÄÄN KÖYHYYYTÄ.

Yksityissektorin roolin kasvu näkyy myös kehitysapukomitean suosituksissa Suomelle. Niiden mukaan avun pitäisi keskittyä köyhyyden vähentämiseen, vaikka yksityissektorin rooli kasvaa.

Von Bonsdorff muistuttaa, että kaikki kehitysyhteistyö pyrkii vähentämään köyhyyttä. Yksityissektori toteuttaa tavoitetta osaltaan.

”Esimerkiksi kehitysrahoitusyhtiö Finnfundin toiminta vähentää suoraan köyhyyttä luomalla uusia työpaikkoja hankkeissa. Välillisesti köyhyys vähenee muun muassa energia-alan infrastruktuurihankkeilla. Talous ja yhteiskunta hyötyvät, kun sähkönsaanti paranee.”

DAC suosittelee, että Suomi säilyttää kehitysapunsa sitomattomana eli ei määrittele kehitysavun kohdetta etukäteen. Von Bonsdorffin mukaan Suomi on sitoutunut avun sitomattomuuden periaatteeseen.

”Yksityissektori-instrumenttien osuus Suomen varsinaisesta kehitysavusta on pieni eli alle viisi prosenttia”, von Bonsdorff muistuttaa.

DAC kehottaa Suomea tämentämään yksityissektorin kehitysyhteistyön tavoitteita ja varmistamaan, että ne vastaavat kehityspolitiikan painopisteitä.

Suomen kehitysyhteistyön painopisteitä ovat muiden muassa naisten ja tyttöjen asema, yhteiskuntien demokratia-kehitys sekä kestävä talouskasvu ja työpaikkojen luominen.

”Kehityspoliittinen selonteko luo hyvän pohjan yksityissektorin työlle. Uutta linjausta ei ole järkevä tehdä kesken hallituskauden. Työn laatua on tärkeä kehittää koko ajan esimerkiksi ulkopuolisilla arvioinneilla”, von Bonsdorff sanoo.

MINTTU-MAARIA PARTANEN

SUOMEN KEHITYSYHTEISTYÖ ARVIOITU

- ◆ Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n kehitysapukomitea DAC julkisti joulukuussa arvion Suomen kehitysyhteistyöstä.
- ◆ Arvio antoi 12 suositusta kehitysyhteistyön parantamiseksi.
- ◆ DAC arvioi avunantajamaiden kehitysyhteistyötä noin viiden vuoden välein. Suomen edellinen arvio on vuodelta 2012.
- ◆ Arvio kiittää Suomea muiden muassa joustavasta humanitaarisen avun rahoituksesta ja avun keskittämisestä muutamiin maihin ja teemoihin, kuten naisiin ja tyttöihin.

TASA-ARVO

NAISISTA PULAA

YK:N TURVALLISUUSNEUVOSTO päätti syksyllä 2000 kasvattaa naisten roolia rauhan-työssä, mutta tulokset ovat jääneet laihoiksi. Vuonna 1993 YK:n univormua kantavasta henkilökunnasta oli yksi prosentti naisia. Tämän vuoden elokuussa naisten osuus rauhanturvajoukkojen sotilaista oli 3,7 prosenttia ja poliiseista 9,4 prosenttia. (IPS)

ILMASTO

RAHAA UUPUU

RIKKAAT maat lupasivat vuonna 2009 nostaa tukensa ilmastomuutoksen torjunnalle kehitysmaissa sataan miljardiin Yhdysvaltain dollariin vuodessa vuoteen 2020 mennessä. Tukea jakamaan perustettiin Vihreä ympäristörahasto (GCF).

Kuluvan vuoden heinäkuun loppuun mennessä lahjoituksia oli tullut reilut kymmenen miljardia dollaria yhteensä 43 valtiolta, joista yhdeksän oli kehitysmaita. (IPS)

NORSUNLUU

Mafia kauppaa

NORSUNLUUN kauppaaminen kiellettiin vuonna 1989, mutta halutessaan sitä saa edelleen, villieläinkauppaa valvovan Traffic-verkoston raportti kertoo.

Tutkijat tekeytyivät norsunluun ostajiksi ja kiertelivät vanhoja ja uusia kauppapaikkoja eri puolilla Kamerunia, Keski-Afrikan tasavaltaa, kumpaakin Kongoa sekä Gabonia.

Haastattelut paljastavat, että kotimainen avoin norsunluuesineiden kauppa on vaihtunut maanalaiseen toimintaan. Pääpaino on käsittelemättömän norsunluun viennissä ulkomaille, etenkin Kiinaan. Kauppaa pyörittävät järjestäytyntä rikollisuutta palvelevat kiinalaiset.

Raportin mukaan heikko hallinto, korruptio ja kaupan luonteen muuttuminen vaarantavat norsunluukaupan valvonnan alueella, mikä uhkaa ajaa afrikannorsun sukupuuttoon. (IPS)

MEL FRYKBERG/IPS

Palestiinalaiset nuoret vaativat helmikuussa 2013 Shuhada-kadun avaamista. Katu oli aikoinaan vanhan Hebronin vilkkain markkinapaikka, mutta Israelin miehitysvalta sulki kaupat ja kielsi palestiinalaisia liikkumasta kadulla.

KOONNUT MINTTU-MAARIA PARTANEN

MAAILMANPERINTÖKOhteet

HÄMMENTÄVÄ ERO

YHDYSVALLAT ilmoitti eroavansa YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuuri-järjestöstä Unescosta sen jälkeen, kun järjestö julisti Hebronin vanhan kaupungin uhanalaiseksi palestiinalaiseksi maailmanperintökohteeksi.

Unescon päätös oli kannanotto sitä vastaan, että Israelin 50 vuotta jatkunut miehitysvalta on tehnyt Hebronista palestiinalaisille piiritetyn kaupungin. Hebron on Jerusalemin ohella Länsirannan palestiinalaisalueen ainoa kaupunki, jossa on laitton juutalaissiirtokunta. (IPS)

KONGON
DEMOKRAATTINEN
TASAVALTA

Avustus-
järjestöt ovat
huolissaan
väkivallan
keskelle
joutuneista
lapsista.

HÄTÄ KASVOI

AVUSTUSJÄRJESTÖT julistivat loka-kuussa Kongon demokraattiseen tasavaltaan kolmannen eli korkeimman tason hätätilan, joka edellyttää lisäapua pikaisesti.

Vastaavasti luokiteltu hätä vallitsee tällä hetkellä Syyriassa, Jemenissä ja Irakissa. Kongossa väkivalta alkoi kiihtyä viime vuonna, jolloin lähes miljoona ihmistä pakeni kotoaan. Saman verran on paennut tänä vuonna maan sisällä, ja 100 000 on hakeutunut naapurimaihin. (IPS)

ETELÄ-AMERIKKAA

Perulaisille lapsille jaettiin ravitsevaa suklaajuomaa joulukuussa 2004.

ALIRAVITTUJEN ihmisten määrä kasvoi viime vuonna Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueella 2,4 miljoonalla ja ylti 42,5 miljoonaan, YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO raportoi. Etelä-Amerikan maissa nälkäisten osuus oli vuonna 2015 painunut 5 prosenttiin erilaisten sosiaaliohjelmien ansiosta, mutta viime vuonna se nousi 5,6 prosenttiin. (IPS)

ZOFEE EBRAHIM/IPS

Koulunkäynti ei ole itsestään-selvyyss tytyille esimerkiksi Pakistanin Sindhin maakunnan syrjäseudulla.

SYYRIA

PALAAJIAKIN ON

YLI PUOLI MILJOONAA kotimaassaan pakoillutta syyrialaista palasi kotiin tämän vuoden ensimmäisen puoliskon aikana. Syyrian sisällä on yhä yli kuusi miljoonaa pakolaista ja ulkomailla viisi miljoonaa lisää.

Jotkut syyrialaiset ovat palanneet myös naapurimaista, mutta 84 prosenttia tuli Syyrian sisältä, raportoi Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM. Heinäkuun lopussa palanneita oli kirjattu 602 759.

Noin neljännes palaajista kertoi paluunsa syyksi halun suojella omaisuuttaan. Lähes saman verran uskoi, että kotiseudun taloudellinen tilanne oli kohentunut.

MONDE KINGSLEY NFOR/IPS

Lääkkeitä on vapaasti myynnissä markkinapaikalla Kamerunin pääkaupungissa Yaoundessa.

LAPSIAVIOLIITOT

Laitonta ja yleistä

JOKA PÄIVÄ 20 000 alle 18-vuotiaasta tyttöä menee naimisiin, Pelastakaa lapset -järjestön selvitys kertoo. Jopa 60 prosenttia liitoista solmitaan maissa, joissa se on lain mukaan kiellettyä.

Se, että tyttö ei käy koulua, voi olla sekä lapsiavioliiton syy että seuraus. Maailmassa on noin 60 miljoonaa opintieltä poistunutta kouluikäistä tyttöä, jotka ovat suuressa vaarassa joutua naimisiin. (IPS)

SHELLY KITPLESON/IPS

Eniten syyrialaisia on tänä vuonna palannut Aleppon kaupunkiin ja maakuntaan. Kuva Alepposta elokuulta 2014.

Muita paluusyitä olivat taloustilanteen heikkeneminen tai sosiaaliset, kulttuuriset ja poliittiset sopeutumisvaikeudet siellä, minne oli paettu. Noin kymmenesosa palasi, koska kotiseudun turvallisuustilanne oli parantunut. (IPS)

ANTIBIOOTIT

Uusia tarvitaan

MAAILMA tarvitsee pikaisesti uusia antibiootteja korvaamaan niitä, joille bakteerit ovat kehittäneet resistenssin. Lääketutkimukseen on sijoitettava lisää rahaa tai palaamme aikaan, jolloin tuberkuloosi, tavalliset tulehdussairaudet tai pienet leikkaukset olivat hengenvaarallisia, Maailman terveysjärjestö WHO:n varoittaa. Se on perustanut uuden yhteistyöelimen vauhdittamaan kehitystä. (IPS)

VÄESTÖ

Ikärakenne mullistuu

TAPAHTUMASSA on historiallinen ikärakenteen muutos, jossa yli 65-vuotiaiden määrä maailmassa ylittää alle 15-vuotiaiden luvun. Ensimmäisen kerran se tapahtui Italiassa vuonna 1995, ja 30 muuta maata on seurannut perässä. Maailmanlaajuisesti ikäkeikahdus tapahtuu noin vuonna 2075.

Ilmiötä selittävät kuolleisuuden aleneminen ja eliniän piteneminen. Päätekijä on kuitenkin hedelmällisyyden lasku. Mitä nopeammin syntyvyys ale-

nee, sitä vikkelämmin väestö vanhenee, kuten esimerkiksi Kiinassa on jo tapahtunut.

Kun lapsiluku jää maassa alle kahteen naista kohti, väestö alkaa kutistua ilman tuntuva maahanmuuttoa. Väestönkasvu jää uusiutumisrajan alle yli 80 maassa, joissa asuu miltei puolet maapallon asukkaista. Joukossa ovat muiden muassa Kiina, Yhdysvallat, Brasilia, Venäjä, Japani, Vietnam, Saksa, Iran, Thaimaa ja Britannia. (IPS)

SOMALIA

RAHA AUTTOI

SOMALIA pyysi helmikuussa YK:ltä apua nälänhädän torjumiseksi. Ruoka- ja tavarapakettien sijasta järjestö lähetti rahaa. Avustustyö tukeutui rahanvälittäjien verkostoon, ja päävälineitä olivat maksukortit ja mobiiliraha, kertoo Jordi Casafont Torra YK:n humanitaarisen avun toimistosta.

Suosituin oli Scope-kortiksi kutsuttu sähköinen rahakortti. Maailman ruoka-ohjelma WFP latasi kortit, ja niiden käyttö

onnistui kaikissa paikallisissa kaupoissa.

Jo kuukausi ensimmäisen katas-trofivaroituksen jälkeen 1,4 miljoonaa somalialaista oli pelastettu nälänhädältä. Toukokuuhun mennessä määrä nousi kolmeen miljoonaan.

”Rahan jakaminen mahdollistaa sen, että ihmiset voivat tehdä hankintoja paikallisissa kaupoissa, mikä auttaa sekä ostajia että myyjiä”, Torra selittää. (IPS)

JEFFREY MOYO/IPS

Zimbabwen khoisanit esittävät perinteistä tanssia aids-valistustilaisuudessa.

ZIMBABWE

AIDS-LÄÄKITYS PELASTI KHOISANIT NAAPURIMAIHIN

METSÄSTÄJÄ-keräilijöihin kuuluvia khoisaneja on Zimbabwessa jäljellä noin 2 500 henkeä, joista lähes joka kolmas kantaa hi-virusta.

Zimbabwessa on kaikkiaan lähes 1,4 miljoonaa hiv-positiivista, mikä on pakottanut valtion jakamaan antiretroviraalista lääkitystä koko maassa. Moni khoisan piti aluksi hiviä noituutena ja kartteli testejä, mutta nyt miltei kaikki viruksen kantajat on saatu lääkitykselle. (IPS)

SAMBIA

KALOJEN HÄVIKKI

ILMASTONMUUTOKSEEN yhdistetty kalakantojen hupeneminen on viime vuosina kiihdyttänyt laitonta pyyntiä Sambiassa, jossa kalastus on kielletty kutuaikaan.

Liikakalastusta aiheuttavat myös kalankäsittelyn puutteet ja niistä johtuva suuri hävikki. Cultiaf-tutkimushankkeessa on kuitenkin onnistuttu vähentämään hävikkiiä uusia menetelmillä, joita ovat entistä paremmat savustusuunit, suolaus, jään käyttö kuljetuksessa ja kasvi-huonekuivaus. (IPS)

MAALTAPAKO

Maaltamuuttajia Intian pääkaupungin New Delhin rautatieasemalla.

NÄLKÄ MUUTTAA KAUPUNKIIN

MAAILMASSA on 155 miljoonaa ikäisekseen liian pienikokoista lasta. Joka kolmas heistä asuu kaupungissa. Kehitysmaissa aliravitsemus onkin yhä enemmän kaupunkien ongelma.

Maan tuottavuuden heikkeneminen, ilmastonmuutos, konfliktit, nälkä ja köyhyys ajavat vähävaraisia maaseudulta kaupunkien liepeille. Ennusteiden mukaan kaupungeissa asuu vuonna 2030 viisi miljardia ihmistä.

Aiemmin maatilkuillaan syötävää tuottaneet ihmiset liittyvät kaupungeissa ruoan kuluttajiin. Kaupunkien köyhät käyttävät yli puolet tuloistaan ravintoon.

Kaupungissa ruokaa on tarjolla ympäri vuoden, mutta monesti sitä joudutaan tuomaan yhä kauempaa. Sairaus, häät tai muu äkillinen menoerä voi suistaa perheen aliravitsemukseen. (IPS)

NEETA LAL/IPS

Toivottuja lapsia maailmaan

Terveyspalvelut varmistaisivat, että myös köyhä ja kouluttamaton tyttö kehitysmaassa voisi määrätä kehostaan ja päättää lapsiluvustaan.

Jos nainen haluaa päättää kehostaan ja lapsiluvustaan sekä käyttää nykyaikaista ehkäisyä, hänen kannattaa olla hyvin koulutettu länsimainen aikuinen nainen. Vähiten päätösvaltaa on kouluttamattomilla, köyhillä ja maaseudulla asuvilla alaikäisillä tytöillä kehitysmaissa, toteaa YK:n väestörahaston UNFPAn tuore raportti.

Raportin mukaan eriarvoisuus ja köyhyys rajoittavat naisten mahdollisuuksia saada seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita. Länsi- ja Keski-Afrikan maaseudulla vain joka kymmenes avioitunut 15–49-vuotias nainen voi käyttää palveluita.

Kehitysmaissa lähes puolet kaikista raskauksista on suunnittelemattomia. Moni nainen haluaisi vaikuttaa lapsilukuunsa, mutta he eivät voi tai saa käyttää ehkäisyä.

Ei-toivotut raskaudet johtavat yhteiskunnissa noidankehään. Teini-ikäinen äiti keskeyttää todennäköisesti koulunsa, ja ilman koulutusta hänen mahdollisuutensa toimeentuloon heikkenevät. Köyhyys vaikeuttaa pääsyä terveyspalveluihin, jolloin tyttö saa lisää ei-toivottuja lapsia.

Naisten työllisyys on kohentunut maissa, joissa parantuneet terveyspalvelut ovat vähentäneet hedelmällisyyttä. Naisten työllisyys parantaa yhteiskuntien talouskehitystä ja vähentää eriarvoisuutta. Heikoin tilanne on Saharan eteläpuoliossa Afrikassa, jossa vain 22 prosenttia naisista on virallisessa palkkatyössä. Naisten hedelmällisyys on alueella maailman korkeinta.

Kehitys kulkee eri maissa eri suuntiin. Ruanda, Sierra Leone ja Malawi ovat lisänneet merkittävästi erityisesti köyhimpien naisten terveyspalveluja. Mosambikissa sen sijaan terveyspalveluiden tarjonta on vähentynyt ja eriarvoisuus kasvanut.

Tasa-arvo vaatii jatkuvaa työtä. Maailman talusfoorumin mukaan vuonna 2016 sukupuolten tasa-arvo oli heikentynyt 68 maassa edellisvuoteen verrattuna. Pohjoismaat olivat tasa-arvon mallioppilaita, mutta 20 tasa-arvoisimman maan joukkoon lukeutuivat myös muiden muassa Ruanda, Burundi, Namibia ja Nicaragua.

KEHITYSMAISSA

43 %
 raskauksista on suunnittelemattomia

214 milj.
 naista ei saa tarvitsemiaan seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluja

1,1 milj.
 lasta syntyy vuosittain alle 15-vuotiaille äideille

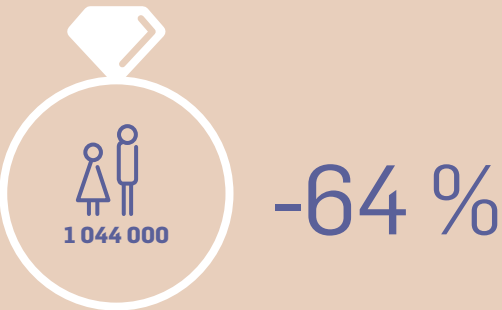
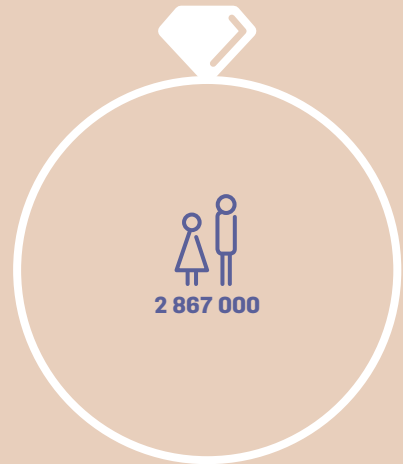
12,8 milj.
 teini-ikäistä tyttöä tarvitsee nykyaikaista ehkäisyä

JOS TYTTÖJEN NYKYINEN KOULUTUSTASO SÄILYY

JOS KAIKKI TYTÖT SUORITTAVAT TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN

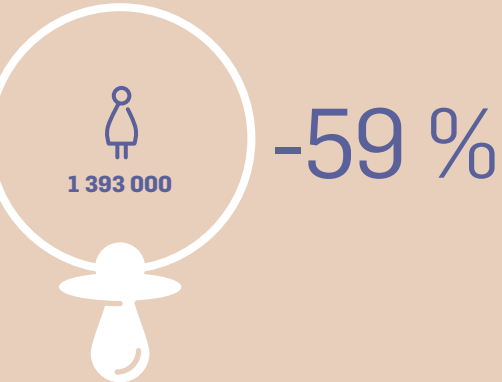
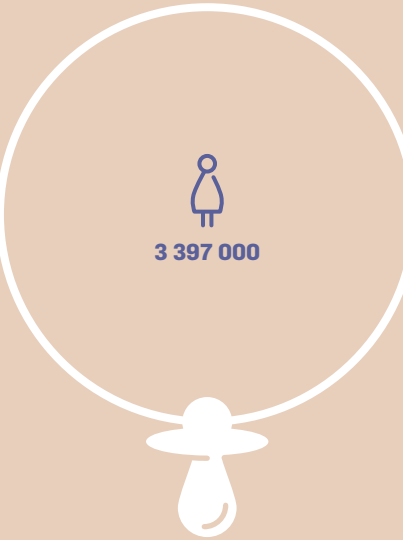
Alle 15-vuotiaiden tyttöjen LAPSIHAVIOLIITOT
 Afrikassa ja Aasiassa

Lapsiavioliitot ovat yleisimpiä kaikista köyhimmissä maissa ja yhteisöissä. Lapsiavioliitot johtavat alaikäisten raskauksiin, sillä 90 prosenttia alaikäisten äitien lapsista syntyy avioliitossa tai parisuhteessa.

Alle 17-vuotiaiden tyttöjen SYNNYTYKSET
 Afrikassa ja Aasiassa

Kehitysmaissa köyhimpään viidennekseen kuuluvat tytöt synnyttävät kolme kertaa enemmän lapsia kuin rikkaimpaan viidennekseen kuuluvat. Maaseudulla tyttöjen synnytyksiä on kaksi kertaa enemmän kuin kaupungeissa.

Naisten HEDELMÄLLISYYS
 Saharan eteläpuolisessa Afrikassa

Lähde: UNFPA: State of World Population 2017

HAASTATTELU

TEKSTI TEIJA LAAKSO
KUVA SAMULI SIIRALA

Kyse on elämästä ja kuolemasta

Seksuaali- ja lisääntymisterveys-oikeudet kuuluvat kaikille kaikissa tilanteissa, sanoo YK:n väestörahaston UNFPAn suomalainen varapääjohtaja Laura Londen.

LAURA LONDÉN, UNFPAn tuoreen raportin mukaan seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden saatavuus on parantunut monissa maissa. Silti köyhille tarjotaan vähemmän palveluita kuin rikkaille. Miksi? ”Kyllä edistystä on tapahtunut. Monissa kehittyvissä maissa terveyspalveluita on parannettu ja äiti- ja lapsikuolleisuus on vähentynyt. Aina seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ei kuitenkaan mielletä oikeudeksi, joka kuuluu kaikille kaikissa tilanteissa. Tiukassa paikassa sitä ei pidetä tärkeänä. Esimerkiksi talouskriisissä palveluiden järjestäminen vaikeutuu.

Humanitaarisissa kriiseissä terveydenhuolto heikentyy myös maissa, joissa se toimi aikaisemmin kohtuullisen hyvin. Esimerkiksi Syyrian tilanne on katastrofaalinen. Avustusoperaatioissakaan naisten terveys ja oikeudet eivät ole etualalla, vaikka kyse on elämästä ja kuolemasta.”

Yhdysvaltain presidentti Donald Trump on kieltänyt rahoituksen kansainvälisiltä järjestöiltä, jotka tarjoavat aborttineuvontaa. Miten päätös on vaikuttanut UNFPAn toimintaan? ”Meiltä katosi yhdessä yössä noin 70 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria eli kahdeksisen prosenttia budjetistamme. Rahat ovat pois naisten ja tyttöjen terveyspalveluista. Emme voi enää rahoittaa esimerkiksi

LAURA LONDÉN

IKÄ: 56

TYÖ: YK:n väestörahaston UNFPAn hallinnosta vastaava varapääjohtaja ja YK:n apulaispääsihteeri vuodesta 2015

URA: Yli 25 vuoden työkokemus eri YK-järjestöissä. Ennen nykyistä tehtäväänsä johti YK:n palestiinalaispakolaisten järjestön UNRWAn henkilöstöosastoa

KOULUTUS: Valtiotieteiden maisteri Åbo Akademista

MUUTA: Tärkeimmät harrastukset jooga, ratsastus ja ruoanlaitto

”MONISSA KEHITTYVISSÄ MAISSA ÄITI- JA LAPSIKUOLLEISUUS ON VÄHENTYNYT.”

klinikkaamme Zaatarin pakolaisleirillä Jordaniassa.

Rahoitustamme leikattiin myös presidentti George Bushin aikana, mutta tuoloin Euroopan maat korvasivat vajeen. Nyt rahoitustilanne on huonontunut.”

Olet tällä hetkellä korkeimmassa YK-virassa oleva suomalaisnainen. Minkälaiset mahdollisuudet sinulla on vaikuttaa naisten ja tyttöjen asemaan? ”Vaikutusmahdollisuuteni ovat konkreettiset, sillä UNFPAn tehtävä on selkeä. Pysymme kertomaan, kuinka monta ihmishenkeä olemme pelastaneet ja ei-toivottua raskautta ehkäisseet. Päämajamme on New Yorkissa, joten meidän on helpompaa päästä keskustelemaan maailman johtajien kanssa kuin muissa paikoissa.”

Kirjoittaja on maailma.net-verkkouutispalvelun päätoimittaja.

MINTTU-MAARIA PARTANEN

Entäs pojat?

ON HYVÄ, ETTÄ Suomi on keskittynyt kehitysyhteistyössään painopisteisiin, joissa sillä on osaamista ja vaikuttavuutta”, kiitti Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD Suomen kehitysyhteistyötä joulukuussa. Tasa-arvon mallimaa Suomi onkin keskittynyt yhä enemmän parantamaan tyttöjen ja naisten asemaa kehitysmaissa. Painotus näkyy vahvasti tässä lehdessä.

Kun puhutaan tyttöjen aseman parantamisesta, nousee esiin huoli pojista. Onko pojat unohdettu? Miksi keskitytään vain tyttöjen asemaan, kun pojillakin on ongelmia? Sukupuolten tasa-arvo hyödyttää kuitenkin myös poikia. Tasa-arvoinen maailma ei ole pojilta pois, päinvastoin. Ilman tiukkoja sukupuolirooleja pojalla on elämässään enemmän vaihtoehtoja ja toimintamalleja. Poika voi näyttää avoimesti tunteitaan ja osoittaa hellyyttään. Hänen ei tarvitse kasvaa vahvaksi perheenpääksi, joka tuo yksin leivän pöytään, kun tyttökin voi kouluttautua ja hankkia toimeentulon.

Kaikki perheessä hyötyvät, kun kotityöt ja vastuu lastenhoidosta jakautuvat tasaisesti. Tutkimusten mukaan isän läheisyys lisää lapsen empatiakykyä, oppimista ja koulusta suoriutumista. Se ehkäisee poikalasten rikollisuutta. Miehet, jotka osallistuvat täysivaltaisesti lastensa elämään, elävät myös muita miehiä pidempään. Heillä on muita miehiä vähemmän henkisiä ja fyysisiä ongelmia. Lisäksi miehet kokevat olevansa työssään tuottavampia ja elämässään onnellisempia.

KOSKA NYKYISIN poliittiset päätökset perustellaan usein taloudellisilla syillä, taloudenkin valossa isien vahva rooli kannattaa.

Jos naiset pystyisivät osallistumaan täysimääräisesti työmarkkinoille, bruttokansantuote nousisi Yhdysvalloissa viisi, Arabiemiraateissa 12 ja Egyptissä 34 prosenttia nykyisestä tasostaan. Kun naisten osuus palkkatöistä kasvaa, maiden koko talouskehitys paranee, ilmenee YK:n väestörahaston UNFPAn vuosiraportista.

SUKUPUOLTEN TASA-ARVO HYÖDYTTÄÄ MYÖS POIKIA.

vaarallinen. Sairaalahoidon kustannukset ovat monelle köyhälle perheelle ylivoimaiset. Moni sairaalassa ollut äiti kertoo miehensä myyneen perheen viimeiset vuohet matkakulujen kattamiseksi.

Myös avioelämä kärsii silpomisen seurauksena. Kun nainen ei halua kipujen takia seksiä, tilanne johtaa pahimmillaan riitoihin, jopa väkivaltaan.

Tasa-arvotyötä tehdään nykyään yhä enemmän yhdessä miesten kanssa niin Suomessa kuin kehitysmaissakin. Se on erinomainen uutinen, sillä tasa-arvosta hyötyvät kaikki sukupuoleen katsomatta.

k LÄS ARTIKELN PÅ SVENSKA KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

I det här numret kommer ni att märka några nyheter när det gäller vårt svenska material. Många läsare har under årens lopp undrat om inte fler artiklar kunde finnas tillgängliga på svenska på webben. Vi vill gärna erbjuda våra svenska läsare mer analytiskt och fördjupande journalistiskt innehåll. Från och med detta nummer finns de viktigaste artiklarna på svenska på vår webbplats på adressen **kehityslehti.fi/pasvenska**, men i papperstidningen ingår inga svenskspråkiga texter längre. Vi önskar er givande – och mer omfattande – läsning än tidigare!

SOMALIA

ÄITIEN SUOJELIJAT

Synnytys ei ole somaliäideille vain hengenvaarallista. Se tuo pintaan myös torjutut muistot lapsuudesta.

TEKSTI MINTTU-MAARIA PARTANEN KUVAT JOONAS LEHTIPUU

Vauvanuket makaavat pöydällä, joka on peitetty sinisellä sairaalaliinalla. Niiden napanuorat johdavat punaisiin, ameebamaisiin istukoihin, joita verisuonet raidoittavat. Vieressä muoviset sikiöt kasvavat kuukausi kuukaudelta laajentuissa kohduissa.

Somalian pääkaupungin Mogadishun kättilöopisto avautui vuonna 2014. Sieltä on valmistunut tähän mennessä 150 kättilöä. Vuosikymmenten sisällissota lopetti kättilöiden koulutuksen. Heitä puuttuu Somaliasta 22 000, jotta Maailman terveysjärjestön WHO:n suositukset täyttyisivät.

Kättilöopiskelijat opettelevat mallien avulla raskauden ja synnytyksen vaiheita.

Tärkein mallinukke makaa pöydän reunalla. Länsimaista, valkoihoista naista esittävän nukan vatsa on auki jalkoväliin asti, jotta opiskelijat näkevät, miten lapsi liikkuu synnytyksen aikana. Nukan ongelma on, että kättilöt kohtaavat synnytyssalissa hyvin erilaisen näyn.

Lähes kaikilta somalialaisilta tytöiltä ja naisilta on silvottu sukuelimet. Virallisia tilastoja ei ole, mutta arviolta jopa 98 prosenttia naisista on silvottu. Osuus on korkein maailmassa.

Xaawo Dshakaar Hasan valmistuu vuoden kuluttua kättilöksi ja palaa pääkaupungista Mogadishusta kotiseudulleen eteläiseen Somaliaan.

SUOMI TUKEE SOMALIÄITEJÄ

- Suomen kahdenvälinen tuki Somaliälle on 25,7 miljoonaa euroa vuosina 2017–2020.
- 60 prosenttia varoista ohjataan työhön, joka parantaa tyttöjen ja naisten oikeuksia.
- Suomi on yksi YK:n väestörahaston UNFPAn Somalian maaohjelman suurimpia rahoittajia. Työ keskittyy äiti-, seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin ja sukupuolittuneen väkivallan vähentämiseen.

Somaliassa sukuelinten silpomista tapa on kolmesta mahdollisesta ankarin eli infibulaatio. Siinä poistetaan tytön tai naisen ulkoiset sukuelimet eli häpykieli sekä pienet ja isot häpyhuulet. Haava ommellaan yhteen lukuun ottamatta pientä aukkoa, josta virtsa ja kuukautisveri pääsevät poistumaan.

Leikkaus muuttaa peruuttamattomasti tyttöjen elämän. Se myös selittää osaltaan sitä, miksi Somaliassa äiti- ja lapsikuolleisuus on maailman korkeinta.

19-vuotiaat **Xaawo Dshakaar Hasan** ja **Naimo Mohammed Mirabe** ovat kotoisin eteläisestä Shabellen osavaltiota. Kun he ensi keväänä valmistuvat opistosta ja palaavat kotiseudulleen, he ovat kyliensä ensimmäisiä koulutettuja kättilöitä.

Tähän asti alueen äidit ovat synnyttäneet ilman terveydenhoidon ammattilaisen apua.

”Naiset eivät tunnista ajoissa synnytyksen vaaranmerkkejä, joten he jäävät kotiin liian pitkäksi aikaa ja kuolevat verenvuotoon. On tärkeää, että paikalla on ammattilainen, joka osaa tulkita tilanteen oikein. Vakavassa tapauksessa äidin pitää päästä nopeasti sairaalaan”, Mirabe sanoo.

LAPSI JA ÄITI VAARASSA

Koulutettuja kättilöitä tarvitaan, sillä sukuelinten silpominen tekee synnytyksestä naiselle hengenvaarallisen. Silpomisen jäljiltä naisen alapää näyttää hyvin erilaiselta, sanoo YK:n väestörahas-ton UNFPAn kättilöohjelman asiantuntija **Emily Denness**.

”Osalla jalkoväli on pelkkää kovaa arpikudosta. Osalla reikä on niin pieni, että on ihmeteltävä, miten he ovat ylipäätään tulleet raskaaksi.”

Kun syntynyt lapsi ei mahdu emättimestä ulos, naisen kudokset joustavat, jolloin virtsaputkea ja peräsuolta erottavat kudokset saattavat revetä. Fistula on vaurio, jossa nainen ei kykene pidättämään virtsaa tai ulostetta.

Somalimaassa on yksi keskus, jossa fistula voidaan korjata kirurgisesti. Somalian eteläisissä osavaltioissa niitä ei ole yhtään.

Suurin riski on kuitenkin verenvuoto,

joka on synnyttävien äitien yleisin kuolinsyy Somaliassa.

Pitkittynyt synnytys vaarantaa myös lapsen terveyden. Hapenpuute aiheuttaa kehityshäiriöitä ja voi johtaa jopa kuolemaan.

Xaawo Dshakaar Hasanin ja Naimo Mohammed Miraben kaksivuotisessa koulutuksessa puolet kuluu harjoituksissa Mogadishun opetussairaaloissa. Vakavimmat tapaukset päätyvät sairaaloihin, joten kättilöt tottuvat näkemään kuolevia äitejä ja lapsia.

Hasan ja Mirabe ovat hoitaneet synnytyksiä jo yksin.

”Ensimmäinen kerta pelotti. Kun synnytys sujui hyvin, itsevarmuuteni lisääntyi”, Hasan kertoo.

Kättilöopiskelijoiden on vaikeinta oppia avaamaan synnyttävien äitien alapää. Näin joudutaan tekemään silpomisen takia lähes kaikille naisille, jotta synnytys onnistuu. Leikkaus on suoritettava varoen, ettei syntynyt lapsi vaurioidu.

”Nyt osaan jo aika hyvin leikata ja

ommella äitien alapään synnytyksen jälkeen kiinni”, Hasan sanoo.

OMMELLAAN JA AVATAAN

Fadumo Haji Mohammed, 65, työskentelee opettajana Mogadishun kättilöopistossa. Hän luo katseensa maahan ja vastaa hiljaisella äänellä.

”Minutkin on leikattu. Äitini halusi tyttärilleen ankarimman leikkaustavan. Kivut olivat aivan sietämättömät. En voinut virtsata kolmeen päivään.”

Mohammed on synnyttänyt kahdeksan lasta, joista kaikki sairaalassa. Se ei tehnyt synnytyksistä helppoja. ”Me somalalaiset olemme kuin mekkoja: meitä avataan ja ommellaan, avataan ja ommellaan.”

Mohammedin katse terävöityy ja kädet puristuvat nyrkkiin.

”Miehet eivät auta asiaamme. Äidit sanovat, etteivät voi jättää tyttöjään leikkaamatta, koska yksikään mies ei halua mennä leikkaamattoman tytön kanssa naimisiin.”

Kättilöopiskelijat harjoittelevat synnytystilanteita vauvanukkejen avulla.

Siksi Mohammed kouluttaa opiskelijoitaan puhumaan miehille, jotka tuovat vaimonsa sairaalaan.

”Miehet luulevat, että kaikki synnytykset ovat vaikeita. He eivät ymmärrä, miten silpominen vaikuttaa vaimojen terveyteen.”

Vaarana on, että koulutetut kättilöt päätyvät maaseudulla silpomaan tyttöjä. Vanhempien mielestä terveydenhoidon ammattilainen leikkaa turvallisemmin kuin perinteinen silpoja.

Mohammed on päättänyt, että näin ei tapahdu.

Hän kertoo opetuksen kaikissa vaiheissa, miten silpominen vaikuttaa nais-

VAARANA ON, ETTÄ KOULUTETUT KÄTILÖT PÄÄTYVÄT MAASEUDULLA SILPOMAAN TYTTÖJÄ.

ten elämään: miten synnytykset vaikeutuvat ja minkälaisia terveysongelmia sekä henkisiä vaikutuksia siitä seuraa.

Kättilöt oppivat myös seksistä ja ehkäisystä. Kotiseuduillaan he eivät kuitenkaan voi puhua aiheista avoimesti, sillä siihen uskonnollisesti vanhoillinen Somalia ei ole vielä valmis.

LAPSUUDEN TRAUMAT PINTAAN

Sukuelinten silpominen ei aiheuta vain fyysisiä oireita vaan vaikuttaa merkittävästi myös naisten mielenterveyteen.

Somaliassa tytöt silvotaan tavallisesti 7–9-vuotiaina ennen murrosikää. Kokemus on lapselle äärimmäisen kivulias, traumaattinen ja hengenvaarallinen. Moni nainen torjuu pitkään muistonsa tapahtuneesta.

Kun esikoisen synnytys lähestyy, vaikeat muistot nousevat pintaan.

”Synnytys on silpomisen jälkeen ensimmäinen kertaa, jolloin monta ihmistä tuijottaa ja sorkkii naisen alapäästä. Tilanne palauttaa muistot mieleen”, Emily Denness sanoo.

Nainen voi pelätä synnytystä niin paljon, että se hidastaa synnytystä.

”Kun äiti pelkää, hän taistelee tiedostamattaan supistuksia vastaan ja estää synnytystä etenemästä. Synnytys vaikeutuu entisestään.”

UNFPA neuvottelee parhaillaan Somalian keskushallinnon kanssa siitä, että sukuelinten silpominen kielletäisiin lailla. Neuvottelut ovat kesken, sillä hallitus empii täyskieltoa. Se on valmis kieltämään infibulaation mutta ei lievempiä silpomisen muotoja.

UNFPA ei suostu kompromissiin.

”Kaikki silpomismuodot on kiellettävä. Muiden maiden esimerkit kertovat, että kun lievät leikkaustavat on kerran hyväksytty, niitä on sen jälkeen erittäin vaikea kitkeä. Esimerkiksi Egyptissä lievä silpominen on erittäin yleistä, koska se ei suoraan johda äidin kuolemaan”, Denness sanoo.

NAISEN USKOLLISUUS VARMISTETTU

Somaliassa ajatellaan, että islam vaatii naisten sukuelinten silpomista. Se on kuitenkin yleistä myös monissa kristittyissä yhteisöissä, kuten naapurimaissa Keniassa ja Etiopiassa.

Ensimmäiset viittaukset sukuelinten silpomiseen ovat 2000 vuoden takaa. Jo silloin se oli keino kontrolloida naisen seksuaalisuutta ja varmistaa, että hän on miehelleen uskollinen.

Yleisintä sukuelinten silpominen on paimentolaiskulttuureissa, kuten Somaliassa.

”Ennen vanhaan mies ei lähtenyt vaeltamaan karjan kanssa ennen kuin vaimo oli raskaana. Jos nainen ei tullut raskaaksi, hänet ommeltiin kiinni uudestaan”, kertoo aluepäällikkö **Airi Kähärä** Solidaarisuus-järjestöstä.

Solidaarisuus tekee silpomisen vastaista työtä Somalimaassa. Se haluaa murtaa myytin, jonka mukaan islam vaatisi silpomista. Työhön tarvitaan mukaan uskonnolliset johtajat. Vuosikymmeniä kestäneen sisällissodan aikana somalialaisten luku- ja kirjoitustaito rapautui, joten tietoa välitetään suullisesti. Se korostaa uskonnollisten johtajien asemaa.

”Kymmenen vuotta sitten aloitimme siitä, että saimme muutaman uskonnollisen johtajan puhumaan silpomista vastaan”, Kähärä kertoo.

Edistystä voi jo nähdä. Emily Dennesin mukaan parhaat tulokset on saavutettu kylissä, joissa kaikki sitoutuvat työhön: uskonnolliset johtajat vastustavat silpomista ja perheet lupaavat olla leikkaamatta tyttäriään.

Samaan aikaan perheet päättävät, että pojat menevät naimisiin vain leikkaamattomien tyttöjen kanssa.

Vielä ei tiedetä, miten paluumuuttajat vaikuttavat Somalian tilanteeseen. Somaliaan on palannut Suomestakin kymmeniä suomensomaleita näkyviin yhteiskunnallisiin tehtäviin. Länsimaissa asuvien somalien keskuudessa sukuelinten silpominen on vähentynyt merkittävästi, vaikka osan heistä epäilläänkin lähettäneen tyttärensä Somaliaan silvottavaksi.

Äiti, jota ei ole silvottu, ei koskaan silvo tyttärtään, Kähärä muistuttaa. Yhden tytön pelastaminen muuttaa myös hänen tyttärensä ja tyttärentytärtensä elämän.

Suurin muutos on tapahtunut yliopistokaupungeissa, joissa väestö on koulutettu ja elämäntapa moderni, Kähärä sanoo.

”Olen vierailut koululuokissa, joissa jo puolet tytöistä kertoo, että heitä ei ole leikattu.” •

Mogadishun suurin julkinen sairaala Banadir toimii myös opetussairaalana. Kättilöopiskelijat avustavat vaikeissa synnytyksissä.

SILPOMINEN SOTKEE MIESTEN ELÄMÄN

PÄÄTÖKSEN tytön sukuelinten silpomisesta tekee yleensä äiti. Miehet eivät useinkaan tiedä, miten silpominen vaikuttaa naisten elämään, avioliittoon ja raskauksiin.

Miesten asenteet ja päätökset kuitenkin ylläpitävät haitallista perinnettä. Koska silpomisen nähdään tekevän työstä puhtaan ja siveellisen, miehet suostuvat avioitumaan vain silvottujen tyttöjen kanssa. Siksi silpomisen vastaista työtä tehdään yhä enemmän miesten parissa.

Työhön tarvitaan miehiä, koska Somaliassa naiset ja miehet eivät voi puhua seksistä ja avioelämästä yhdessä.

”Aiemmin en tiennyt, mitä sukuelinten silpominen tarkoittaa ja mitä siitä seuraa. Nyt ymmärrän, että se on naisiin kohdistuva ihmis-oikeusloukkaus”, sanoo 24-vuotias opiskelija **Mohamed Rashid Hussein** Hargeisan yliopistosta.

Hussein on yksi Somalimaassa toimivan Candlelight-järjestön vapaaehtoisista. Hän kiertää kertomassa nuorille miehille sukuelinten silpomisesta ja sen vaikutuksista. Suomi tukee työtä Solidaarisuus-järjestön kautta.

Muutos vaatii aikaa mutta on jo alkanut. ”Olemme ensimmäinen sukupolvi, jonka

aikana silpominen voidaan lopettaa. Nuoret miehet ovat tulevia aviomiehiä ja tyttäriensä isiä”, Hussein sanoo.

Jo asiasta puhuminen on saavutus.

”Vielä kymmenen vuotta sitten olisi ollut täysin mahdotonta, että miehet puhuvat silpomisesta. Koulutetut miehet vastaanottavat mielellään tietoa, mutta maaseudulla työ on vaikeampaa”, Hussein kertoo.

Somalimiehet ovat alkaneet vähitellen ymmärtää, miten sukuelinten silpominen vaikuttaa avioelämään, kertoo aluepäällikkö **Airi Kähärä** Solidaarisuudesta.

Miehet ovat vaihtaneet kokemuksia avioelämästään ja havainneet samoja ongelmia. Seksi on vaimoille tuskallista, koska alapää repeytyy. Naisten on vaikea nauttia seksistä, joten he suostuvat siihen vain tehdäkseen lapsia.

Vaikea seksielämä purkautuu turhautumisenä ja riitoina, jopa väkivaltana.

”Eräs tuttavamies odotti, milloin vaimo itse ehdottaa seksiä. Vuoteen ei tapahtunut mitään”, Kähärä sanoo.

Kun tieto silpomisen seurauksista leviää, miehet haluavat vaimoihseen leikkaamattomia tyttöjä. Se mahdollistaa muutoksen.

KOLUMNI _

HABIBA ALI

SOMALIA ON RAKENNETTAVA SUOMALAISILLE ARVOILLE

Ulkosomalialaiset näyttävät mallia, miten demokratia ja tasa-arvo toimivat käytännössä.

OLIN VIISIVUOTIAS, kun perheeni pakeni Somalian sisällissotaa Suomeen vuonna 1992. Nyt meitä somaleita on Suomessa yli 20 000 ja muissa maissa Somalian ulkopuolella yli kaksi miljoonaa.

Vaikka elämme diasporassa, emme ole unohtaneet alkuperäistä kotimaatamme. Monet meistä antavat suuren osan rahoistaan Somalian jälleenrakentamiseen. Lisäksi monet insinöörit ja lääkärit palaavat rakentamaan Somaliata. Suomessa sairaanhoitajaksi opiskelleet kouluttavat sairaanhoitajia Somaliassa.

Me ulkosomalialaiset olemme saaneet kokea, mitä ovat rauha, tasa-arvo ja ihmisoikeudet. Nyt vaadimme samoja arvoja alkuperäiseen kotimaahamme. Tiedämme, että ihmiset voivat olla asioista eri mieltä ilman, että se johtaa sotaan. Demokratia toimii!

Somaliassa ikänsä asuneet eivät ymmärrä, että eri klaanien on mahdollista istua yhdessä päättämässä asioista. 26 vuotta kestäneen sisällissodan jälkeen ei ole tietenkään helppoa kokeilla demokratiaa.

Parhaita demokratian opettajia Somaliassa ovatkin diasporan jäsenet, joilla on käytännön kokemusta tasa-arvoisesta yhteiskunnasta.

PIENISTÄ EDISTYSASKELISTA huolimatta naiset ja lapset ovat Somaliassa edelleen kaikkein heikoimmassa asemassa. Kyse ei ole niinkään kulttuurista, sillä Somaliassa naisia ei alisteta.

Tyttöjä pidetään arvokkaina ja heitä suojellaan. Siksi heidät tahdotaan pitää kotona, mahdollisimman lähellä. Parasta somalikulttuurissa onkin yhteisöllisyys ja toisten ihmisten huomioonotto.

Tärkein syy onkin köyhyys: jos perheellä on vain vähän rahaa, kouluun lähetetään yleensä vanhimmat pojat.

Kirkon Ulkomaanapu on rakentanut rauhaa Somaliassa jo kymmenen vuotta. Naisten asema on yksi tärkeimmistä kysymyksistä. Yhteiskunnallisessa päätöksenteossa kaikkien äänet on saatava kuuluviin – niin naisten, nuorten kuin vammaistenkin.

Parlamentissa nainen ei saa olla vain koriste, vaan hänen

on voitava tehdä oikeita päätöksiä. Ennen sisällissotaa Somaliassa oli naisministereitä, mutta viime vuodet naisen paikka on ollut kotona. Espoossa varttunut **Fadumo Dayib** osoitti suomalaista sisua, kun hän asettui alkuvuodesta ehdolle Somalian presidentinvaalissa tappouhkauksista huolimatta. Naiset on otettava mukaan kaikkeen poliittiseen päätöksentekoon.

Asenteet ovat jo muuttuneet. Kun vierailen Somalimaassa, nuoret sukulaistytöt ihmettelevät, miksi minulla on monta lasta. Heille ei ole enää itsestäänselvää, että naisen tulee olla kotona ruokkimassa lapsikatrasta.

Arvot ovat Suomen paras vientivaltti. Minun arvoni ovat samat kuin Suomenkin: sananvapaus, naisten asema, tasa-arvo ja demokratia.

Näille arvoille tulisi myös Somalia jälleenrakentaa.

Kirjoittaja on Kirkon Ulkomaanavun väkivaltaista radikalisaatiota ehkäisevän Reach Out -hankkeen projektikoordinaattori.

TATU BLONQVIST/KUVA

OPPI NOSTAA KÖYHYYYDESTÄ

Enää ei riitä, että kehitysmaan lapset pääsevät kouluun. Opetuksen pitää olla laadukasta, jotta lapset oppivat ja voivat kehittää yhteisöään.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVAT LIISA TAKALA

Lokakuun aamu Mattlidenin ruotsinkielisessä koulussa Espoossa. Opettaja **Ann-Sophie Österholm** patistaa kolmannen luokan oppilaitaan harjoittelemaan kertotaulua itsenäisesti.

Hiljaa ei tarvitse olla, eikä paikallaan. Oppituntia seuraa neljä opettajaa Saudi-Arabiasta.

Manar Aldhuwayhi, 35, johtaa tyttöjen peruskoulua pohjoisessa Sakakan kaupungissa. Tuttua hänelle on, että oppilaat istuvat ryhmissä, pöydät vastakkain, kuten Österholmin tunnilla.

Outoa taas on, että oppitunneilla saa kuljeskella, jopa juosta ja hyppiä.

Aldhuwayhi katselee, kuinka yksi pojista laskee kertotaulua ja keinuu isolla jumppapallolla. Tehtäviä saa ratkoa myös säkkituolissa. Toinen poika hakee kannettavan tietokoneen ja käyttää sähköistä opetusohjelmaa ensin istuinpaikallaan, sitten seisten sivupöydän ääressä.

Omituista on sekin, että oppilaat saavat tuoda puhelimensa kouluun.

Aldhuwayhistä tuntuu, ettei opettaja voi keskittyä, jos ääntä ja kuljeskelua on liikaa. Muuten hän ihastelee suomalaista koulua, jossa on hänen mielestään paljon vapauksia.

Hän on yksi 117 opettajasta, joille Saudi-Arabian opetusministeriö kustansi puolen vuoden täydennyskoulutuksen Suomessa. Opettajat ovat perehtyneet Suomen koulujärjestelmään ja opetusmenetelmiin. Aldhuwayhi sanoo, että hän on oppinut paljon.

Opettaja Hana Alabdulhai seuraa, kuinka suomalainen oppilas Olivia Kaarto laskee.

Hänestä suomalainen opettaja saa pitkälti päättää, miten opettaa, ja oppilas oppia sitä, mikä kiinnostaa. Saudi-Arabiassa on toisin.

OPPIMISEN ESTEITÄ

Saudi-Arabiassa opettajan pitää seurata tiiviisti oppikirjaa. Hän on pätevä, jos saa oppilaansa oppimaan sen ulkoa. Oppilas on etevä, jos hän muistaa oppimansa ulkoa.

Silti oppilas ei välttämättä ymmärrä lukemaansa.

Maaailmanpankin tuoreesta raportista *Learning to Realize Education's Promise* selviää, että kolme neljästä kolmannen luokan oppilaasta Keniassa, Tansaniassa ja Ugandassa ei ymmärtänyt, mitä yksinkertainen lause ”Koiran nimi on Puppy” tarkoittaa. Nicaraguassa vain puolet samanikäisistä lapsista osasi ratkaista matematiikan laskun 5+6.

Huolestuttavaa on, että valtaosa kehitysmaiden peruskoululaisista ei opi juuri mitään.

Sadat miljoonat lapset kasvavat aikuisiksi ilman perustaitoja, kuten kykyä laskea vaihtorahoja ja lukea lääkärin ohjeita. Osa lapsista elää konfliktin keskellä hauraissa valtioissa, toiset asuvat pakolaisleireillä. 61 miljoonaa lasta ei käy edes peruskoulua.

Juuri heille pitäisi tarjota laadukasta opetusta, jotta he pärjäisivät elämässä.

Monet lapset keskeyttävät peruskoulunsa, koska he eivät selviydy opinnoistaan. Jotkut ovat sairaita, aliravittuja tai vammaisia. Toiset kuuluvat etnisiin vähemmistöihin. Tytöt jäävät usein kotiin, jos koulumatka on liian vaarallinen tai koulusta puuttuu erillinen käymälä naisille.

Myös varallisuus jakaa lapsia menestyjiin ja häviäjiin.

Esimerkiksi käy Kamerun, jossa kotitaloudet on jaettu viiteen tuloluokkaan. Lähes joka 8. tyttö rikkaimmasta viidenneksestä oppii peruskoulussa riittävästi, jotta voi jatkaa opintojaan. Köyhimmästä viidenneksestä siihen pystyy vain joka 20. tyttö.

Yleensä kehitysmaiden köyhimmät lapset saavat vähiten oppimateriaaleja ja kehnointa opetusta. Sen vuoksi osa vanhemmista ei edes päästä lapsiaan kouluun.

Opettajilta puuttuu koulutusta, pedagogisia taitoja ja motivaatiota.

Kehitysmaissa opettajien osaamisella on enemmän merkitystä kuin vauraimmissa maissa. Silti esimerkiksi kuuden luokan opettajat 14:ssä Saharan eteläpuolisessa valtiossa ylsivät lukemisessa keskimäärin samalle tasolle kuin etevimmät oppilaansa.

HYÖTYÄ KOULUSTA

Kolmannen luokan oppitunti on nähty. Rehtori Manar Aldhuwayhi ja opettaja **Hana Alabdulhai** etsivät Mattlidenin koulusta saudiarabialaiset kollegansa, jotka ratkovat koti-tehtäviään.

Saudiarabialaiset opettajat ratkovat koulutuksensa tehtäviä. Oikealla rehtori Manar Aldhuwayhi selin kameraan.

Naiset juovat kotimaansa kahvia ja syövät taateleita. ”Ennen Suomeen lähtöä näin televisio-ohjelman, jossa kerrottiin, että suomalaisilla lapsilla on maailman lyhimmat koulupäivät eikä lainkaan kotitehtäviä”, Aldhuwayhi toteaa. Nyt on selvinnyt, etteivät ohjelman tiedot pitäneet paikkansa.

Saudi-Arabiassa on Suomen kaltainen koulujärjestelmä, paitsi tytöille ja pojille on omat koulunsa. Kirjat ja opetussuunnitelmat ovat lapsille yhtäläiset. Koulutus ei silti ole tasa-arvoista, sillä esimerkiksi vain tytöt opiskelevat kotitaloutta. Alabdulhai, 39, kertoo sen. Hän opettaa englantia yläkoulussa itäisessä Qatfin kaupungissa.

Hänestä nuoret kaipaavat tietoa ja elämäntaitoja, kuten kykyä työskennellä ryhmässä ja ratkoa ongelmia. Koulussa he voimaantuvat. Oppivat kommunikointia, päättelyä, kriittistä ja luovaa ajattelua. Niitä tarvitaan yhä enemmän työelämässä, hän korostaa.

”Koulutus avaa mahdollisuuden työpaikkaan, hyvään palkkaan ja parempaan elämään.”

Manar Aldhuwayhi sanoo, että koulutus on tärkeää koko yhteiskunnalle.

”Koulutettu ihminen tekee työnsä hyvin. Hän voi keksiä uutta, analysoida, perustaa yrityksen, kehittää omia ja muiden taitoja. Yhteisö ja sen instituutiot vahvistuvat.”

Jokainen kehittyvä valtio tarvitsee laadukasta koulutusta, jotta voisi nousta köyhyydestä.

Esimerkiksi käy Vietnam, joka nousi kehityksmaasta alemman keskitulotason maaksi vuonna 2010. Vietnam on edistynyt harppauksin myös koulutuksessa. Vuonna 2012 Vietnam ylsi Saksan tasolle Pisa-tuloksillaan, jotka mittaavat 15-vuotiaiden osaamista.

TULOKSET PAREMMIKSI

Oppiminen on jokaisen yhteiskunnan avainkysymys. Niin sanoo **Badr Alshammari**, 37-vuotias yläkoulun englannin opettaja koillisesta Hailin kaupungista.

Hänestä on tärkeämpää opettaa kansalaistaitoja kuin tietoa.

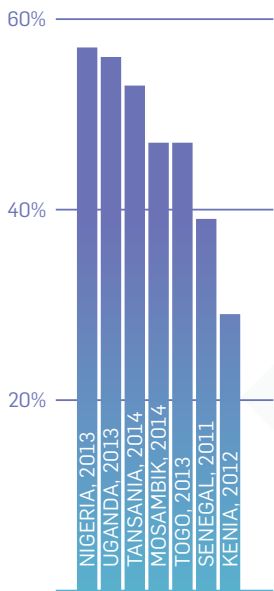
”Mikä on tärkeämpää kuin kasvattaa häiriköstä kansalainen, joka noudattaa yhteiskunnan sääntöjä? Meillä opettajilla on siihen mahdollisuus, ja se vaikuttaa yhteiskuntaan.”

Alshammari istuu Mattlidenin koulun ruokasalissa, syö kanakeittoa.

Hänen vieressään ruokailee **Mazen Alharbi**, 37-vuotias yläkoulun rehtori läntisestä Madinahin kaupungista. Hänestä kouluissa pitäisi oppia taitoja, joita yhteiskunta kulloinkin tarvitsee. Joskus enemmän kriittistä ja luovaa ajattelua, toisinaan teknisiä taitoja.

Kumpikin ovat miehiä ja opettavat vain poikia. Alshammari sanoo, että Saudi-Arabiassa tytöt menestyvät koulussa paremmin kuin pojat.

”Opetus on perinteistä luennointia. Oppilaat kuuntelevat. Heidän pitää vain muistaa oppimansa ja käydä kokeissa. Sen on muututtava. Oppilaita pitää ohjata kriittisiksi ajattelijoiksi, jotka osaavat ratkaista ongelmia, kuten Suomessa.”

Opettajat, jotka eivät olleet luokahuoneessa opetuksensa aikana

LÄHDE: LEARNING TO REALIZE EDUCATION'S PROMISE. WORLD BANK, 2017.

Alshammari tietää, miten opetusta tulisi muuttaa.

”Opettajille enemmän vapautta ja mahdollisuus vaikuttaa opetussuunnitelmiin.”

Mutta sekään ei aina auta. Suomessa on hyvinkoulutettuja opettajia, jotka saavat räätälöidä opetuksensa oppilaiden tarpeiden mukaan. Etelä-Afrikassa yritettiin vastaavaa, mutta se ei toiminut, koska opettajat olivat huonosti koulutettuja, epämotivoituneita ja heikosti johdettuja.

Maailmanpankin raportissa luetellaan keinoja, joilla oppimista voi tehostaa.

Oppiminen pitää ottaa vakavasti. Tuloksia on mitattava, jotta tietäisi, mitä ja miten oppilaita tulisi opettaa ja ketkä kaipaavat enemmän opetusta. Opettajat ja rehtorit tarvitsevat yksilöllistä ja innostavaa koulutusta. Oppilaat oppivat, jos he tuntevat menestyvänsä.

Oppilaat tarvitsevat myös ajanmukaisia opetusmateriaaleja, kuten tietokoneita. Kouluruokaa, motivointia vanhemmilta, alhaisempia koulutuskustannuksia.

LISÄÄ ERIARVOISUUTTA

Vuoden 2014 *Global Education Monitoring Report* oli hätähuuto laadukkaan oppimisen puolesta. Raporttia julkaisee YK:n kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco.

Maailma oli kehittynyt, ja oppimisen merkitys oli korostunut.

”On tietokoneita, digitalisaatiota, tekoälyä. Oppimisesta on tullut vaativaa”, ulkoministeriön opetusalan neuvonantaja **Satu Pehu-Voima** toteaa.

Unescon raportti osoitti hänestä sen, että koulutuksessa oli aika siirtyä oppilaiden määrästä laadun kehittämiseen. Kehityksmaissa oppilasmäärät alkoivat kasvaa voimakkaasti 2000-luvulla. Etiopiassa oppilaiden määrä on nelinkertaistunut, Tansaniassa kaksinkertaistunut.

Silti joka neljäs kehityksmaan nuori ei osaa lukea edes yhtä kokonaista lausetta.

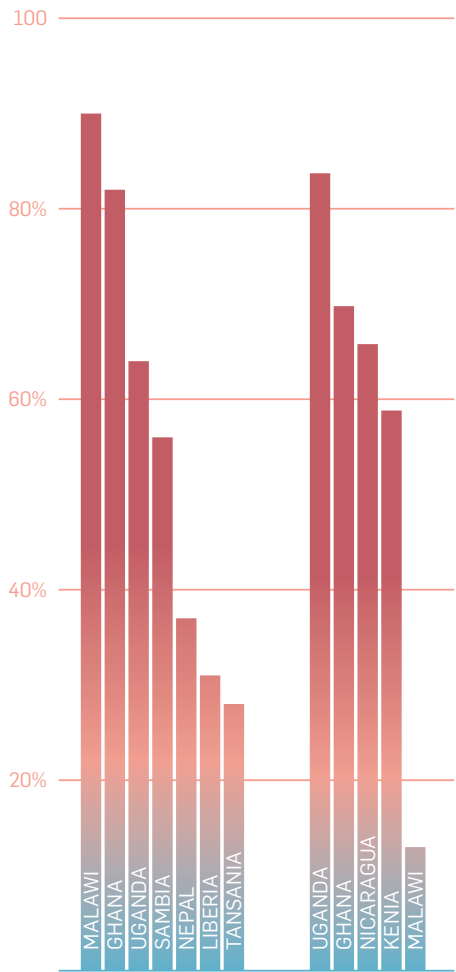
Vain joka viides köyhä lapsi Saharan eteläpuolisessa Afrikassa oppii peruskoulussa lukemisen ja laskemisen perustaidot. Lapsia, jotka eivät opi koulussa, on 250 miljoonaa. Heidän opetukseensa kuluu turhaan 110 miljardia euroa vuodessa. Maailmassa on 37 valtiota, jotka menettävät vähintään puolet peruskoulutukseen käytetyistä rahoista pelkästään siksi, että lapset eivät opi kouluissa.

Unescon raportissa lääkkeeksi tarjotaan hyviä opettajia. Opettajia on koulutettava, parhaat kyvyt houkuteltava alalle. Heidän kuuluu sijoittua alueille, joissa kaikki lapset eivät pääse koluun.

Muuten lukutaidottomien määrä maailmassa kasvaa. Muuten kaikki kehitysmaiden köyhimmat nuoret naiset osaavat lukea vasta vuonna 2072. Valtiot menettävät myös paljon rahaa, sillä laadukas koulutus kaikille nostaa bruttokansantuotetta 23 prosentilla asukasta kohden 40 vuodessa.

AVAIN HYVINVOINTIIN

Kohta puoli vuotta on kulunut, ja Manar Aldhuwayhi palaa kotiinsa Sakakaan. Hänestä Suomessa on rentoa, kun taas Saudi-Arabiassa rehtorin, opettajan ja oppilaan suhteet ovat autoritaarisia.

LÄHDE: LEARNING TO REALIZE EDUCATION'S PROMISE. WORLD BANK, 2017.

Peruskoulun toisen luokan oppilaat, jotka eivät osanneet lukea yhtään sanaa

Peruskoulun toisen luokan oppilaat, jotka eivät osanneet kaksinumeroista vähennyslaskua

Ehkä tärkein tuliaainen on, että oppilas oppii, jos voi hyvin.

”Silloin lapsi tuntee itsensä hyväksytyksi.”

Hän tietää, että kun oppii, oppimisesta tulee hauskaa. Saa taitoja, joista työnantajat maksavat. Vaurastuu, voi huolehtia itsestään ja läheisistään. Hyväksyy toisenlaisuutta, ymmärtää demokratian merkityksen. Selviytyy paremmin, jos kohtaa odottamattomia muutoksia.

Kun kaikilla on mahdollisuus oppia, kansankunnasta tulee kyvykäs.

Silloin tuottavuus kasvaa ja valtio vaurastuu. Köyhyys ja eriarvoisuus vähenevät.

Voi käydä kuin Vietnamille, joka ylsi Saksan tasolle Pisa-tuloksissa. Viimeistään silloin poliittiset päättäjät havahtuvat. He panostavat laadukkaaseen oppimiseen, joka on avain yhteiskunnan hyvinvoinnille. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

Suojapaikka SODASSA

Ensin tulee leikki, sitten vasta lukeminen. Koulu konfliktin keskellä on lapselle henkireikä sodasta ja kurjuudesta.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVA VILLE ASIKAINEN

Reilut 87 miljoonaa lasta ja nuorta elää konfliktin keskellä ja tarvitsee kiireellistä tukea, jotta pääsisi kouluun. Pakolaislapsista vain puolet käy peruskoulua.

Silti koulutukseen käytetään vain kaksi prosenttia humanitaarisesta avusta.

”Opetusta tarvitaan, koska konfliktit pitkittyvät ja pakolaisuus on pysyvää”, ulkoministeriön opetusalan neuvonantaja **Satu Pehu-Voima** sanoo.

Opetusalan ammattilaiset alkoivat vaatia koulutusta katastrofialueille 2000-luvulla. Heistä koulutus suojelee lapsia, jotka elävät konfliktin keskellä tai pakolaisuudessa. Koulutus palauttaa arjen, tuo turvallisuutta ja uskoa tulevaisuuteen.

Humanitaarisen alan ammattilaiset keskustelivat opetuksen merkityksestä pitkään, ja lopulta se määriteltiin ”elämää ylläpitäväksi ja henkiä pelastavaksi toiminnaksi”.

Suomi alkoi tukea koulutusta konflikteissa 2010-luvulla.

Eniten tukea on myönnetty opetukseen Syyrian kriisissä. Suomi osoittaa syyrialaisille lapsille yhteensä 12,5 miljoonaa euroa vuosina 2014–2018. Lapset käyvät paikallista koulua tai saavat opetusta pakolaisleireillä Libanonissa, Turkissa ja Jordaniassa.

Myös suomalaiset järjestöt ovat saaneet tukea koulutukseen katastrofeissa.

Eniten koulutusta järjestää Kirkon Ulkomaanapu eli KUA. Suomi on tukenut esimerkiksi KUAn koulutusta Etelä-Sudanissa ja Plan Suomen varhaiskasvatusta Jordaniassa.

VALMIUKSIA TYÖHÖN

Kirkon Ulkomaanavulla on lähes 50 opetusalan hanketta hauraissa valtioissa tai

Nuoret pelaavat jalkapalloa Zaatarin pakolaisleirillä elokuussa 2016.

maissa, jotka ovat kriisissä. Ensimmäinen oli Haitin maanjäristys vuonna 2010.

Järjestyksen keskus oli Léogānen kaupunki, jossa kaksi kolmesta rakennuksesta tuhoutui.

”Ensin siivottiin koulujen raunioita, sitten pystytettiin teltoja väliaikaisiksi kouluiksi. Myös paikallisia opettajia oli etsittävä”, KUAn opetusalan erikoisasiantuntija **Minna Peltola** kertoo.

Opettajat oli koulutettava kohtaamaan lapsia, jotka olivat menettäneet kotinsa ja läheisiään.

”Tärkeintä on, että lapset voivat mahdollisimman hyvin.”

KOULUTUS PALAUTTAA ARJEN, TUO TURVALLISUUTTA JA USKOA TULEVAISUUTEEN.

Opetus katastrofissa on aluksi leikkiä, jalkapalloilua tai vaikka sirkuskoulua, kuten Zaatarin pakolaisleirillä Jordaniassa. Rento yhdessäolo on tärkeää, jotta lapset voivat hetkeksi unohtaa ympärillään olevan sodan ja kurjuuden. Leikistä siirrytään vähitellen oppimiseen ja erityisesti perustaitoihin, kuten lukemiseen, kirjoittamiseen ja matematiikkaan.

Esimerkiksi Zaatarissa nuoret saavat ammatillista opetusta.

”Nuoret voivat opiskella parturointia, puhelimen korjausta ja suorittaa atk-ajokortin. Jotkut perustavat oman yrityksen tai työllistyvät kansalaisjärjestöihin.”

Peltola toivoo valtioilta lisää rahoitusta. Myös opettajille pitäisi järjestää nykyistä perusteellisempaa koulutusta. Opettaminen on vaativaa, sillä monet lapset ovat olleet pitkiä aikoja pois koulusta tai ovat koulussa vain hetken, koska muuttavat jälleen. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

Sivustolla on tehtäviä, videoita ja laaja **Miten voin vaikuttaa** -osio. Ota käyttöön!

Tukea globaalikasvatukseen

Ulkoministeriön **Maailma2030.fi**-sivusto kertoo Suomen kehitysyhteistyöstä ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteista. Aineisto on suunniteltu yläkouluun ja lukioon, osittain myös alakouluille.

Materialet finns även på svenska: **Maailma2030.fi/sv**.

Tilaa:

- Julisteita YK:n kestävä kehityksen tavoitteista (fi, sv, en)
- Kirja Muuttuuko maailma paremmaksi? (fi ja sv)

julkaisut.um.fi

AFRIKKA

Kasvu kaipaa SIJOITTAJIA

Vuosi sitten kolme afrikkalaista startup-yrittäjää palkittiin Slush-tapahtuman yhteydessä Helsingissä. Nyt kaksi heistä kertoo, mitä bisnekselle kuuluu.

TEKSTI ESA SALMINEN

KUVAT MINTTU-MAARIA PARTANEN, KGOSHIGADI, IZYPHOP

Nuori nainen heijastaa valkokankaalle kuvan sanomalehdestä. ”Jos olette sitä mieltä, että kenenkään ei pitäisi käyttää tätä kuukautissuojana, ottakaa yhteyttä”, sanoo **Jovana Korac**, ja yleisö antaa raikuvat aplodit startup-tapahtuma Slushissa Helsingin Messukeskuksessa.

Paikalla on lukuisia startup-yrittäjiä, jotka haluavat jalostaa ideoitaan mahdollisimman nopeasti kaupallisesti menestyvää liiketoimintaa.

Muutaman minuutin myyntipuhe vakuuttaa. Eteläafrikkalainen Kgoshigadi on yksi kolmesta voittajasta vuoden 2016 Global Impact Accelerator -ohjelmassa. Kgoshigadi tarkoittaa kuningatarta sepedin eli pohjoissothon kielellä.

Yrityksen liikeidea on tuottaa edullisia kuukautissuojia, jotta tytöt pääsevät kouluun ja naiset töihin. Suojat voidaan kierrättää, koska ne valmistetaan banaaninlehdistä jalostetusta puuvillamaisesta kuidusta. Ensimmäinen tehdas on avattu Johannesburgin lähelle, ja tuotteita myydään kotimyyntinä naiselta toiselle.

Nyt yritys tarvitsee sijoittajia, jotta tuotantoa voidaan laajentaa.

KUUKAUTISSUOJILLA KYSYNTÄÄ

Tietokoneen näytölle ilmestyvät tutut kasvot. Jovana Korac on lohkaisut hetken kiireisestä päivästäan *Kehitys-Utvecklingin* haastattelulle.

Vuoden aikana on tapahtunut paljon.

”Ensin ajattelimme perustaa vain muutaman pienen tehtaan ja ehkä viiden vuoden kuluttua suuren tuotantolaitoksen”, Korac kertoo.

”Kysyntä on kuitenkin niin suuri, että pienistä tehtaista ei ole siihen vastaamaan. Etelä-Afrikassa tarvittaisiin joka kuukausi 70–100 miljoonaa kuukautissuojaa, jotta tyttöjen ja naisten ei tarvitsisi korvata niitä sukilla, paperilla tai kasveilla.”

Jovana Korac harjoitteli neljän minuutin esittelypuhettaan, jonka hän piti kuukautissuojia valmistavasta yrityksestään startup-tapahtuma Slushissa vuosi sitten.

Kgoshigadin selvityksen mukaan kolme tyttöä kymmenestä keskeyttää koulunkäyntinsä joka kuukausi viikon ajaksi, koska heillä ei ole varaa kuukautissuojoihin.

Koraciin ovat ottaneet yhteyttä YK:n pakolaisjärjestö ja paikalliset vähittäiskaupan tukkuliikkeet, jotka voisivat ostaa miljoonia kuukautissuojia kuukaudessa. Kgoshigadin tuotteet kiinnostavat, koska ne ovat edullisia ja biohajoavia. Nyt suuret ostajat tukeutuvat kansainvälisiin brändeihin.

Kgoshigadi kiirehtii parhaillaan neuvotteluja suuren tehtaan perustamiseksi. Neuvottelut ovat jo loppusuoralla.

Yritys on myös palkannut toimitusjohtajan ja kirjainpitäjän, jotka ovat kokeneita naisia. ”Organisaatio ja tilinpito piti saada hyvään kuntoon ennen kuin toimintaa laajennetaan”, Korac sanoo.

NUORET KARTTAVAT KORRUPTIOTA

Etelä-Afrikan talous kasvaa hitaasti, vuonna 2016 vain 0,3 prosenttia. Silti maa on yksi Afrikan mantereen talouden ja yrittäjyyden keskuksista. Se on teollistuneempi ja vauraampi kuin yksikään sen naapureista.

”YHÄ USEAMPI USKALTA VAIHTAA PALKKATYÖN YRITTÄJYYTEEN.”

Valtio myös tukee yritystoimintaa, Jovana Korac kiittelee. Kgoshigadikin on saanut valtiolta tukea, joka osaltaan on auttanut sitä alkuun.

Korruptio toki on ongelma Etelä-Afrikan bisnes-piireissä. Valtion yritystukia päätyy liian usein niille, jotka tuntevat rahakirstujen vartijat.

Koracin mukaan tilanne on kuitenkin muuttumassa. Nuoret yrittäjät haluavat toimia läpinäkyvästi ja noudattaa sääntöjä.

”He ovat nähneet, mitä tapahtuu, kun rahoja käytetään väärin.”

Korac kehuu Johannesburgin dynaamisuutta. Kaupungissa on lukuisia yrityshautomoita ja -kiihdyttämöitä. Vuoden lopussa siellä avataan Afrikan suurin startup -kampus, 22 On Sloane.

Aina paikallinen kulttuuri ei suosi yrittämistä, Korac kertoo. Tapana on, että työssä käyvä perheenjäsen kustantaa sisarustensa koulunkäynnin. Yrittäjä taas saa tukea sukulaisiltaan, ystäviltaan ja yhteisöltään. Yrityksen on pakko menestyä, sillä muuten yrittäjä pettää läheistensä luottamuksen.

”Silti yhä useampi uskaltaa vaihtaa palkkatyön yrittäjyyteen, vaikka vaarana on, että pikkuveljen koulumaksut jäävät hoitamatta. Hyväksymme aikaisempaa enemmän epäonnistumisia”, Korac sanoo.

EI VAIN RAHASTA

Etelä-Afrikan pohjoispuolella on kovin toisenlainen maa. Mosambik on YK:n luokittelussa yksi maailman köyhimmistä valtioista, vaikka sen talous on tänä vuonna kasvanut naapuriaan nopeammin, kolmen prosentin vauhtia.

Mosambikin pääkaupungissa Maputossa Skype-puheluun vastaa aurinkoisesti hymyilevä **Titos Munhequete**, valkoisessa paidassa ja pikkutakissa.

Munhequete johtaa Izy Shop -verkkokauppaa, joka välittää elintarvikkeita paikallistuottajilta kiireisille maputolaisille. Tuotteet haetaan viljelijöiltä kuorma-autolla ja toimitetaan asiakkaille mopotaksilla tai autolla.

Izy Shop oli toinen kolmesta

Global Impact Accelerator -ohjelman voittajasta Helsingin Slushissa vuonna 2016. Kolmas oli sähköisiä terveyspalveluita tarjoava Teledoctor Sambiasta.

”Olimme ensimmäinen mosambikilainen startup-yritys, joka palkittiin Afrikan ulkopuolella. Sitä seurasi mitä parasta näkyvyyttä täällä kotimaassa”, Munhequete kertoo.

Silti Izy Shop ei ole menestynyt niin hyvin kuin Munhequete olisi toivonut.

”Tuotanto ja tavaroiden toimitus ovat jo voitollisia, mutta aloituskustannuksia en ole saanut vielä takaisin. Ehkä ensi vuonna viivan alle jää jotain.”

Izy Shopilla on jo yli tuhat asiakasta ja lähes yhtä monta sopimusviljelijää. Tänä vuonna sijoittajilta on kerätty noin 260 000 euroa, ja toiveena on laajentua naapurimaihin vuoden 2019 aikana.

Ennen oman yrityksen perustamista Munhequete työskenteli monikansallisen konsulttiyrityksen keski-johdossa. Hänen mielestään loikka yrittäjäksi kannatti. ”Tekisin sen koska tahansa uudestaan.”

Munhequeten mielestä palkitsevinta on auttaa ihmisiä. Hän tapaa pitkää päivää tekeviä nuoria ammattilaisia ja työssäkäyviä äitejä, jotka haluavat viettää aikaa lastensa kanssa. Izy Shop auttaa heitä selviytymään ostoksista.

Mukavinta on tavata viljelijöitä, jotka ennen myivät tuotteensa kadulla mutta tienaa nyt Munhequeten mukaan moninkertaisesti aikaisempaan verrattuna.

”Se, että he sanovat laittavansa lapsensa kouluun, tekee työstä tekemisen arvoista.”

Myös taloudellinen menestys kannustaa.

”Mutta se on seuraus eikä syy. En ryhtynyt yrittäjäksi rahan tähden vaan siksi, että voisin vaikuttaa myönteisesti yhteiskuntaan”, Munhequete sanoo.

YRITTÄMISESTÄ VIRALLISTA

Maputo on urbaani metropoli, jossa on pilvenpiirtäjiä, jazz-kahviloita ja jäätelöbaareja. Titos Munhequeten mukaan se on yritysystävällinen ”melko dynaaminen”. Kaupungissa toimii muutama yrityshautomo ja -kiihdyttämö, jotka neuvovat ja kouluttavat uusia yrittäjiä. Joulukuussa järjestetään kansainvälinen yritystapahtuma Seedstars, joka kokoaa kaupunkiin startup-yrittäjiä eri puolilta Afrikkaa ja Eurooppaa.

Eniten kaivataan sijoittajia.

”Etenkin yritysten alkutaipaleella tarvitaan investointeja, jotta yrittämisen ilmapiiri muuttuisi nykyistä dynaamisemmaksi”, Munhequete sanoo.

Hän kuitenkin muistuttaa, että pienyrittäminen ei ole mosambikilaisille uutta.

YRITTÄMINEN AFRIKASSA

- Saharan eteläpuolisessa Afrikassa on henkeä kohden laskettuna enemmän yrittäjiä kuin muualla maailmassa. Afrikkalaiset myös suhtautuvat myönteisimmin yrittäjyyteen: neljä viidestä afrikkalaisesta katsoo, että yhteiskunnassa ihaillaan yrittäjiä.
- Afrikassa toimivista yrityksistä vain pieni osa on startup-yrityksiä. Vuonna 2016 ne keräsivät sijoituksina 317 miljoonaa euroa, kun mantereen yritysten kokonaissaldo oli 51 miljardia euroa.
- Valtaosa Afrikan startup-yrityksistä työllistää vain yhdestä viiteen henkilöä.
- Suomi tukee kehitysmaissa innovaatioita ja startup-yrityksiä tukemalla muiden muassa sijoitusrahastoja, koulutusta ja tutkimusta. Suomi rahoitti Slushin Global Impact Accelerator -ohjelmaa 150 000 eurolla vuonna 2017.

Lähteet: Global Entrepreneurship Monitor 2017, Partech Ventures & World Investment Report 2017, Quartz Africa.

Maassa on paljon pienyrityksiä esimerkiksi siivous- ja rakennusaloilla.

Teknologia-yrittäjät saavatkin merkitykseensä nähden liikaa huomiota, Munhequete sanoo.

”Kulttuurissamme ei ole tapana puhua omista asioista vaan tehdä työtä rauhassa, matalalla profiililla. Startupien bisneskulttuuriin taas kuuluvat näkyminen ja itsensä korostaminen, jotka tuntuvat täällä vierailta.”

Munhequeten mielestä olisi tärkeää saada kaikki pienyrittäjät osaksi virallista taloutta. Valtio saisi verotuloja, ja ihmiset oivaltaisivat pienten ja keski suurten yritysten merkityksen Mosambikin taloudelle. Yrittäjät joutuisivat toki maksamaan veroja, mutta samalla he voisivat saada pankkipalveluita ja yritystukia.

Nyt Mosambikin hallitus keskittyy suurhankkeisiin. Maasta on löydetty maakaasua, ja sen odotetaan tuottavan valtiolle tuloja.

Myös startup-yrityksissä toivotaan luonnonvaroista talouskasvua, Munhequete kertoo.

”Ihmisten tulot lisääntyvät, syntyy tarpeita ja kysyntää, joihin tulee vastata.”

Munhequete muistuttaa, että työpaikat syntyvät pk-yrityksiin.

”Välillä poliitikot puhuvat yrittäjyyden merkityksestä, mutta vielä tukea ei tule.” •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

RÄJÄHDYS- *HERKKÄÄ* PUURTAMISTA

Vuosikymmeniä kestänyt sisällissota jatkuu Somaliassa paikoin edelleen. Samaan aikaan rauhallisissa osavaltioissa maata raivataan takaisin pelloiksi, laitumiksi ja kouluteiksi. Brittiläinen HALO Trust -järjestö on raivannut miinoja Somalimaassa vuodesta 1998 lähtien. Työ valmistuu parin vuoden

TEKSTI MINTTU-MAARIA PARTANEN KUVAT JOONAS LEHTIPUU

Ahmed Hasan aloittaa miinanraivauksen rajaamalla neliön kokoisen alueen muoviputkilla ja naruilla. Punainen väri langassa ja kivessä tarkoittaa raivaamatonta vyöhykettä. Aluksi Hasan leikkaa saksilla pois pensaat ja kasvit, jotta metallinpaljastinta voi liikuttaa maan pinnalla tasaisesti vaakatasossa.

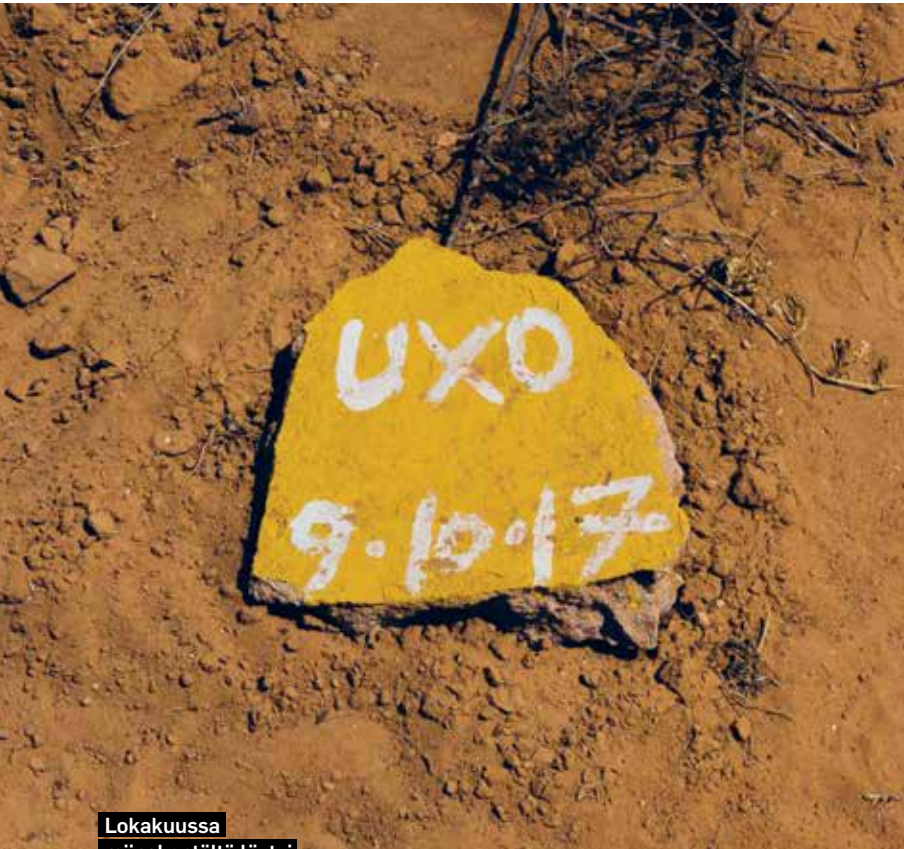

Mahamud Iman Hasan kuljettaa metallinpaljastinta raivattavalla neliöllä. Alueella räjähti aikoinaan armeijan asevarasto, minkä seurauksena maastoon levisi tuhansittain pieniä metallinpaloja. Jokainen niistä kaivetaan kärsivällisesti esiin.

Miinakentän tiedot merkitään kivillä. Musta tarkoittaa onnettomuutta, mustakeltainen miinaa, keltainen muuta ammusta tai räjähdettä. Punavalkoiset kivet erottavat raivatun ja raivaamattoman maan. Sinisten ja valkoisten kivien alueilla liikkuminen on turvallista.

Lokakuussa miinakentältä löytyi unexploded ordnance eli räjähtämätön ammus.

Kun metallinpaljastin hälyttää, alkaa pikkutarkka työ. Ensín esineen löytöpaikka rajataan valkoisilla muovilistoilla. Sitten Mahamud Iman Hassan kaivaa pienellä lapiolla kuopan muutaman kymmenen sentin etäisyydelle esineestä. Lopuksi hän kaapii maata kuopan seinämästä pienellä raapimella sivuttaisella liikkeellä ja etenee kohti esinettä. Ylhäältä alas -liike saattaisi räjäyttää miinan. Löytyneet miinat räjäytetään myöhemmin paikan päällä.

IHMISOIKEUS-
TYÖSTÄ ON TULLUT
HIERARKKISTA JA
BYROKRAATTISTA.

Mikä oli se hetki, jolloin yhteiskunnallinen herääminen alkoi?

Frank Johansson arvelee, että vuosi oli 1980.

Hän keittää teetä keltaisessa 1920-luvun puutalossaan Helsingin Malmilla ja kertoo, kuinka lähti vaihto-oppilaaksi Detroitiin, Michiganin suurimpaan kaupunkiin. Hän ihaili Yhdysvaltoja, kunnes näki värillisten ihmisten todellisuuden, rotuongelmat ja eriarvoisuuden.

Hän kiinnostui politiikasta, solidaarisuudesta ja rauhantyöstä.

Vuoden päästä hän palasi Suomeen ja kirjoitti ylioppilaaksi kuuden laudaturin arvosanoin.

Asepalveluksesta hän kieltäytyi, kun hänen oli armeijassa pitänyt ampua ihmisen näköistä maalitaulua. Johansson marssi rauhan puolesta Helsingissä, liittyi ihmisoikeusjärjestö Amnestyyn ja Sadan-komiteaan, sitoutumatomaan rauhanjärjestöön.

Hän opiskeli journalismia ja kansainvälistä politiikkaa, jotta voisi kirjoittaa yhteiskunnallisista epäkohdista ja parantaa maailmaa. Jotta voisi edistää ihmisoikeuksia, kuten sananvapautta.

Siihen Johansson sai elämänsä tilaisuuden vuonna 1988.

Hän matkusti Afrikkaan. Hän aloitti Keniasta, jossa oli asunut lapsuudessaan, ja päätyi Etelä-Afrikkaan, jossa apartheidin vastainen taistelu kiihtyi. Johansson heittäytyi siihen intohimoisesti. Hän kirjoitti pohjoismaisiin lehtiin Afrikan kansalliskongressin eli ANC-puolueen laillistamisesta ja odotti Pollsmoorin vankilan edessä vapauttaistelija **Nelson Mandelaa**, mutta näki vain Mandelan vaimon **Winnien**.

Mandela vapautui helmikuussa 1990.

Samana syksynä Johansson aloitti Amnestyssä. Innostajana oli Mandela.

VALTAVAA KASVUA

Frank Johansson on työskennellyt

Amnesty Internationalissa 27 vuotta. Ensin Suomen osaston tiedottajana, vuodesta 1996 sen toiminnanjohtajana. Tuolloin Suomessa oli kolme työntekijää, vajaat viisituhatta jäsentä ja parinsadantuhannen euron budjetti.

”Menot olivat suuremmat kuin tulot.”

Johansson kertoo, että johtajan ura alkoi karusti. Hän joutui antamaan työkarverilleen potkut.

Tuolloin Amnesty oli pieni vapaaehtoisien puurtajien järjestö, joka alkoi kasvaa 2000-luvun lopulla. Nykyisin Suomen osastossa on lähes kolmekymmentä työntekijää. Budjetti liikkuu neljässä miljoonassa eurossa, tukijoita on reilut 40 000.

Järjestö on paisunut Johanssonin uran aikana yli 17-kertaiseksi.

Kriittisesti omasta työstä

Voivatko avun ammattilaiset vähentää eriarvoisuutta vai tuottavatko he sitä lisää, Amnestyyn Suomen toiminnanjohtaja Frank Johansson kysyy. Hän tahtoo ravistella perinpohjin alaansa.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVAT LIISA TAKALA

Amnesty on nykyisin maailman suurin ihmisoikeusjärjestö. Vapaaehtoisia työntekijöitä on aiempaa vähemmän, sillä työ on ammattilaistunut. Viestintä, vaikuttaminen ja varainhankinta ovat kasvaneet valtavasti. Ihmisoikeustyöstä on tullut hierarkkista ja byrokraattista.

Kaksi vuotta sitten Johansson alkoi tutkia auttamisen rahavirtoja ja hämmästyti kasvusta:

Virallinen kehitysapu on vuosina 1990–2016 kasvanut reilusta 55 miljardista eurossa

ta 121 miljardiin euroon. Humanitaarista apua antaa lähes 4 500 kansalaisjärjestöä, ja se on 35-kertaistunut 0,68 miljardista eurosta lähes 24 miljardiin euroon.

Isot suomalaiset auttamisen alan järjestöt olivat vähintään kaksinkertaistaneet liikevaihtonsa 25 viime vuoden aikana. Uudet tulokkaat olivat kasvaneet jopa 20-kertaisiksi.

Järjestöjen kasvu on ollut hurjaa, ja silti eriarvoisuus maailmassa vain lisääntyi.

Mutta miksi? Kysymys askarrutti Johanssonia.

Hän päätti kirjoittaa kirjan hyvän tekemisen markkinoista. Sillä hän tarkoittaa auttamisen alaa, jota jotkut kutsuvat aputeollisuudeksi. Hänen mielestään avusta on tullut tuote, jota järjestöt myyvät markkinoilla kaupallisin keinoin kuin mitä tahansa kulutushyödykettä.

VAIKEITA KYSYMYKSIÄ

Kuusitoista vuotta Amnestyssä, ja Frank Johansson tunsi väsymystä. Hän pyörtyili, oli laihtunut kymmenen kiloa. Syitä pahoinvointiin oli useita. Amnesty oli kasvanut, ja kasvun oli jatkuttava. Työntekijöitä oli viisitoista, ja jotkut eivät tulleet toimeen toistensa kanssa.

Mutta yksi syy oli ylitse muiden. Hänen

optimisminsa oli murtunut.

Johansson oli nähnyt, kuinka ihmisoikeudet nousivat arvoonsa kylmän sodan jälkeen. Kulta-aika päättyi vuoden 2001 terrori-iskuihin New Yorkissa ja Washingtonissa.

Alkoi terrorismin vastainen taistelu, jossa ihmisoikeudet jäivät taka-alalle.

Johansson tunsi, että oli kävellyt seinään eli palanut loppuun.

Hän jäi virkavapaalle vuodeksi 2007. Maaliskuussa oli eduskuntavaalit, jossa

hän oli vihreiden ehdokkaana. Hän kampanjoi ihmisoikeuksien puolesta ja arveli, että voisi saada jopa kolmetuhatta ääntä. Niitä tuli karkeasti 800.

Katastrofaalista, täysi floppi, hän ajatteli vaalituloksesta.

Virkavapaata oli jäljellä lähes vuosi. Silloin vaimo ehdotti, että palaa koulun penkille.

Johansson voisi vihdoin valmistua valtiotieteiden maisteriksi Helsingin yliopistosta. Siellä hänen eteensä avautui ”valtavan mielenkiintoinen akateeminen keskustelu siitä, mitä auttaminen on”. Hän tunsu, että oli ollut kuin Koffin hevonen, kävellyt Helsingin katuja silmälaput silmillä.

Tammikuussa 2008 hän palasi työhönsä innostuneena mutta kriittisenä.

Hän oli luullut, että maailma muuttuu sitä paremmaksi, mitä suuremmiksi auttamisen alan järjestöt kasvavat. Hän halusi kyseenalaistaa hierarkkisen hyvän tekemisen mallin, joka on peräisin 1800-luvulta. Siinä auttaja on sankari ja autettava alemmalla tasolla.

Entä onko ”tuote” eli apu edes oikeanlaista?

Vähentääkö auttamisen järjestelmä eriarvoisuutta? Halutaanko edes sitä? Jos eriarvoisuus maailmassa lisääntyy, järjestöt saavat enemmän tukea. Ne kasvavat, ja myös työpaikat lisääntyvät.

Siksi hän kysyi työkavereiltaan, mitä he ovat tekemässä.

”Huomasin nopeasti, ettei vastauksia tullut.”

AVUN MUUTOS

Frank Johanssonin mielestä auttamisesta on tullut ”historiatonta hyvän tekemisen markkinoinnin kulutusjuhlaa”. Järjestö markkinoi tuotetta, ja kuluttaja ostaa hetken mielihyvää.

Tuotetta myydään kuvastolla, kuten syyrialaisella lapsella, joka tarvitsee apua.

”Jos syyrialaisen lapsen hädän laajentaa köyhyyteen, pitää ymmärtää Syyriaa. Jos ei ylipäättään ymmärrä historiaa, ei voi muuttaa laajoja maa-

ilmanlaajuisia rakenteita eli ratkaista ongelmaa.”

Johansson sanoo, että ehkä hän vaatii ihmisiltä liikaa.

Maa ilmanlaajuisien rakenteiden muutoksella hän tarkoittaa esimerkiksi jonkinlaista uutta kansainvälistä verotusmallia, joka vähentäisi yritysten veronkiertoa. Myös sitä, että kehitysmaat saisivat enemmän päätösvaltaa kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja anteeksi velkojaan.

Auttamisen ala on kasvanut osaksi velkojen vuoksi, Johansson sanoo.

1980-luvulla monet Afrikan valtiot velkaantuivat. Hyvinvoinnin rakentaminen jäi usein kesken. Johansson ottaa esimerkiksi St. Georgen peruskoulun, jota hän kävi Kenian pääkaupungissa Nairobissa vuosina 1968–1971. Kenia oli juuri itsenäistynyt, oppilaita oli 31 maasta. Koulun rakennukset olivat kunnossa, opettajat päteviä ja oppilailla oli koulukirjoja.

St. George oli julkinen koulu, Nairobin kaupungin ylläpitämä.

”Nyt rakennukset ovat ränsistyneet. Jotain on korjattu, ja sekin entisten oppilaiden almuilla.”

Monissa velkaantuneissa maissa vastuun ottivat auttamisen alan järjestöt. Ne vastasivat esimerkiksi julkisista kouluista ja saivat tukea länsimaiden hallituksilta.

Järjestöt kasvoivat, palkkasivat lisää väkeä. Auttaminen ammatillistui.

Johanssonin mielestä auttamisen ammattilaiset hoitavat työnsä yleensä laadukkaasti. Mutta jos järjestö haluaa yhteiskunnallista muutosta, tarvitaan myös vapaaehtoisia eli kansalaisia.

”JOS EI YMMÄRRÄ HISTORIAA, EI VOI MUUTTA LAJOJA MAAILMANLAAJUISIA RAKENTEITA ELI RATKAISTA ONGELMAA.”

”Mitä enemmän ammattilaisia, sitä vähemmän keskustelua alan oikeuksista.”

TOIVOA JA SURUA

Hyvän tekeminen ja valta on Frank Johanssonin esikoisteos. Se on hänen toimittamansa, vuodelta 2013.

Hyvän tekemisen markkinat ilmestyi syyskuussa. Sen ydinkysymys on, pystyvätkö auttamisen alan järjestöt vähentämään eriarvoisuutta vai tuottavatko ne sitä lisää.

Johansson sanoo, ettei tiedä vastausta.

FRANK DAVID JOHANSSON

IKÄ: 55

KOULUTUS: Valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta

TYÖ: Amnesty Internationalin Suomen osaston toiminnanjohtaja

PERHE: Aviovaimo, kuvataideakatemian professori Hanna Johansson, ja kolme aikuista lasta

HARRASTUKSET: Lukeminen, ruoanlaitto, jalkapallon seuraaminen

eriarvoisuutta, mutta se lisääntyy. Eikö markkinointiin perustuva ajattelua pitäisi jo kyseenalaistaa?

Ehkä nykyinen auttamisen järjestelmä ajetaan alas?

Johansson on miettinyt, miten eriarvoisuutta voisi tasata uudella tavalla. Olisiko syytä siirtyä johonkin tulonsiirtojärjestelmään, jossa rikkaita verotetaan ja josta köyhimmät ihmiset hyötyvät?

Kysymyksiä riittää. Johansson uskalla kysyä, mutta ei tiedä vastauksia.

Häntä on kuvailtu idealistiksi, maailmanparantajaksi ja yhteiskunnalliseksi keskustelijaksi. Johansson sanoo

olevansa identiteetiltään toimittaja, josta tuli ensin tiedottaja, sitten lobbari ja lopuksi ihmisoikeusbyrokratti, ”firman johtaja”.

Hän on nähnyt auttamisen alan kasvun. Siitä hän on surullinen ja toiveikas.

Siksi hän aikoo jatkaa yhteiskunnallista pohdiskelua. Ehkä kirjoittaa seuraavaksi kirjan hyvän tekemisen ammattilaisista, sitten hyvän tekemisen suhteesta rahaan. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

Frank Johanssonin Hyvän tekemisen markkinat esitellään sivulla 42.

Osaamisella ilmastonmuutosta vastaan

Suomi torjuu ilmastonmuutosta uuden rahaston avulla. Suomalaisyrityksiä houkutellaan mukaan hankkeisiin, jotka rakentavat muun muassa uusiutuvaa energiaa köyhissä maissa.

TEKSTI MATTI REMES KUVITUS ANNA-KAISA JORMANAINEN

Kaksi vuotta sitten Pariisin ilmasto-kokouksessa Suomi lupautui ohjaamaan merkittävän osan kehitysrahoituksestaan ilmastonmuutoksen torjuntaan. Nyt Suomi ja Maailmanpankki-ryhmään kuuluva Kansainvälinen rahoitusyhtiö IFC ovat perustaneet yhteisen ilmastorahaston, joka tukee uusiutuvan ja puhtaan energian hankkeita sekä muita ilmastotoimia köyhissä kehitysmaissa.

Suomi sijoittaa rahastoon 114 miljoonaa euroa viiden seuraavan vuoden aikana. IFC käyttää hankkeisiin omaa pääomaansa. Tavoite on hankkia lisärahaa myös muilta valtiollisilta ja yksityisiltä rahoittajilta.

Rahasto päättää ensimmäisestä sijoituksestaan ensi vuonna. Sen varat ovat käytettävissä 25 vuotta. Kaikki kehitysmaissa toimivat yritykset voivat hakea rahastosta lainaa, pääomasijoituksia ja takuita. Ensijaisesti ilmastorahastoa markkinoidaan kuitenkin suomalaisille yrityksille.

Rahoituksen saaminen ja hankkeisiin osallistuminen edellyttävät yrityksiltä aiempaa kokemusta kehitysmaista. Tarjotun tekniikan on sovelluttava paikallisiin oloihin.

Kehitys-Utvecklingin kysymyksiin vastasivat yksikön päällikkö **Max von Bonsdorff** ulkoministeriöstä ja projektipäällikkö **Elina Warsta** Finprosta. Finpro auttaa suomalaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä kansainvälistymään.

Miksi suomalaisten yritysten kannattaa kiinnostua uudesta ilmastorahastosta?

Ilmastorahaston hankkeet painottuvat alueille, joissa suomalaisyrityksillä on runsaasti osaamista, Elina Warsta vastaa.

”Suomessa on kehitetty paljon muun muassa energiatehokkuutta parantavaa tekniikkaa. Muita vahvan osaamisen alueita ovat uusiutuvan energian ratkaisut, kuten aurinko- ja tuulisähkö sekä biomasan hyödyntäminen energian tuotannossa.”

Suomalaisyrityksillä on osaamista myös metsävarojen kartoituksessa ja hallinnoinnissa, joista on hyöttyä kestävästä metsätalouden ja maankäytön hankkeissa. Sama koskee vesi- ja jätevesihuoltoa sekä ilmatiedettä, jotka kaikki ovat rahaston sijoituskohteita.

Warsta muistuttaa, että IFC on maailman suurin yksityisen sektorin kehitysrahoittaja.

”Ilmastorahaston hankkeiden lisäksi suomalaiset yritykset voivat luoda suhteita ja osallistua tulevaisuudessa myös muihin IFC:n hankkeisiin.”

Vuodesta 2005 lähtien IFC on kumppaneineen rahoittanut uusiutuvan energian hankkeita yli 22 miljardilla eurolla. Tulevaisuudessa IFC:n ilmastorahoitus kasvaa entisestään.

**"SUOMALAISET
YRITYKSET
VOIVAT LUODA
SUHTEITA
JA OSALLISTUA
TULEVAISUUDESSA
MYÖS MUIHIN
IFC:N
HANKKEISIIN."**

Millaisia hankkeita ilmastorahasto tukee?

Rahasto sijoittaa hankkeisiin, jotka vähentävät ilmastonmuutosta kiihdyttäviä päästöjä, Max von Bonsdorff vastaa.

”Kyse on hankkeista, jotka eivät toteutuisi pelkällä kaupallisella rahalla. Esimerkiksi uusiutuvan energian tekniikan vieminen kehitysmaahan voi olla riski, jos siitä ei ole maassa aiempaa kokemusta.”

Suomi ja IFC ovat sopineet rahaston periaatteista. Sijoituspäätöksistä ja hankkeiden hallinnoinnista vastaa IFC sääntöjensä mukaisesti. Sijoitusten on esimerkiksi kohdennuttava köyhimpiin maihin. Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestön OECD:n määritelmän mukaan niitä ovat vähiten kehittyneet maat, muut matalan tulotason maat ja alemman keskitulotason maat.

Köyhimmissä maissa toimintaympäristö on usein epävakaa ja muutoksia on vaikea ennustaa. Miten riskejä voidaan hallita?

IFC:n kaltaisen suuren ja kokeneen rahoittajan osallistuminen hankkeeseen jakaa taloudellisia riskejä. IFC myös valvoo, seuraa ja arvioi, että hankkeen valmistelussa ja toteutuksessa noudatetaan ympäristö- ja yhteiskuntavastuuta.

Lisäksi IFC:n mukanaolo vähentää hankkeen poliittisia riskejä, Elina Warsta sanoo.

”Suurella rahoittajalla on vaikutusvaltaa viranomaisiin. Se helpottaa mahdollisten ongelmien ratkaisemista, eikä yritys joudu neuvottelemaan yksin paikallisen hallinnon kanssa.”

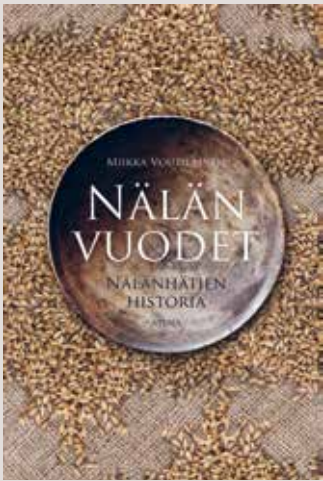
Ilmastorahasto tavoittelee myös uusia työpaikkoja ja lisää verotuloja köyhimpiin maihin. Miten yritysten liiketoiminnalla aikaansaadaan myönteisiä kehitysvaikutuksia?

”Valtaosa ilmastonmuutosta hillitsevistä hankkeista tuottaa automaattisesti myönteisiä kehitysvaikutuksia. Esimerkiksi maaseutukylän sähköistäminen parantaa koulujen ja terveysasemien toimintaa. Hiilivoimalan korvaaminen puhtaan energian ratkaisulla taas vähentää terveydelle haitallisia hiukkaspäästöjä”, Elina Warsta sanoo.

Kansainvälinen sijoitusrahasto IFC raportoi vuosittain sijoituksistaan ja niiden kehitysvaikutuksista ulkoministeriölle.

”Hiilidioksidipäästöjen vähenemisen lisäksi seuraamme muiden muassa hankkeiden luomia työpaikkoja ja verotuloja”, Max von Bonsdorff sanoo.

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

MIIKKA VOUTILAINEN.
Nälän vuodet. Nälänhätien historiaa. Atena, 2017.

EI VAIN LUONNON OIKUSTA

SYKSYLLÄ 1867 halla runteli viljasadon ja suomalaiset jäivät ilman ruokaa. Seuraavana kolmena nälkävuotena 150 000 ihmistä menetti henkensä.

Etiopiassa kuivuus tuhosi viljelmiä ja tappoi karjaa vuosina 1983–1985. Arviolta 400 000 ihmistä kuoli.

Vuonna 2007 nälänhätä uhkasi miljoonia ihmisiä Intiassa, Bangladeshissa ja Nepalissa, kun tulvavesi peitti pellot alleen.

Nälänhätiiä selitetään poikkeuksellisilla luonnonoloilla, vaikka useimmiten ne ovat seurausta ihmisen toiminnasta, huomauttaa tutkija-tohtori **Miikka Voutilainen**. Toistuvatkin kato-vuodet johtavat nälänhätään vain, jos omaisuus ja päätösvalta ovat harvojen hallussa ja vähä-raisilta puuttuvat sosiaaliset turvaverkot.

Näin tapahtui Suomessa, Etiopiassa ja Etelä-Aasiassa.

Voutilainen muistuttaa, että köyhä väestö sopeutuu tilapäiseen ruokapulaan turvautumalla säästöihinsä tai myymällä työvälineitään, karjaansa tai maatansa. Ilman omaisuutta heidän on kuitenkin vaikea palata entiseen elintasoonsa, jolloin nälkä pitkittyy ja köyhyys syvenee.

Köyhissä maissa nälänhädät kytkeytyvät myös sotaan, väkivaltaan ja globaalien ruoka-markkinoiden eriarvoisuuteen. Lisäksi ilmas-tonmuutos koettelee kovimmin köyhiä maita.

Voutilaisen mielestä rikkaiden maiden on kannettava vastuu köyhien maiden ruoka-turvasta. Tärkeintä on taata rauha ja poistaa köyhyys kaikkialta maailmasta, hän toteaa.

Journey to Extremism in Africa: Drivers, Incentives and the Tipping Point for Recruitment.
UNDP, 2017.

TIE TERRORISTIKSI

MIKÄ SAA nuoren afrikkalaisen liittymään väkivaltaiseen äärijärjestöön? YK:n kehitys-ohjelma UNDP kysyi asiaa runsaalta 700 nuorelta Somaliassa, Keniassa, Kamerunissa, Nigeriassa, Nigerissä ja Sudanissa. Valtaosa heistä oli liittynyt vapaaehtoisesti islamistisiin äärijärjestöihin, kuten al-Shabaabiin, Boko Haramiin tai Isisiin. Neljä viidestä oli miehiä.

Kyselyn mukaan tärkein syy oli työttömyys. Haastatelluista nuorista suurin osa oli kotoisin syrjäisiltä rajaseuduilta köyhistä perheistä. Ääriliikkeistä he etsivät rahan lisäksi hyväksyntää ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Nuoria yhdisti myös huono suhde vanhempiinsa, vähäinen koulutus ja harvat kontaktit muihin uskontoihin ja etnisiin ryhmiin. Moni koki uskontonsa uhatuksi. Silti kyselyn mukaan vain puolet nuorista oli perehtynyt uskonnollisiin teksteihin tai ymmärtänyt niiden merkityksen.

AFRIKALLE MAHDOLLISUUS

EUROOPPA EI aikoinaan vaurastunut siksi, että luonnonolot olivat otollisempia viljelylle tai ihmiset kyvykkäämpiä kuin muualla maailmassa. Yhdysvallatkaan ei rikastunut vain omaa ansiotaan vaan kapitalistisen talousjärjestelmän seurauksena.

Eurooppalaiset valtiot saivat siirtomaistaan halvalla työvoimaa ja raaka-aineita, jotka ne jalostivat erilaisiksi tuotteiksi ja myivät hyvällä hinnalla markkinoilla. Yhdysvallat hyödynsi laajentumistaan länteen ja etelään. Myyntivoitot kerryttivät pääomaa, joka sijoitettiin uuteen liiketoimintaan.

Syntyi raharikkaiden eliitti, joka paikoin edelleen hallitsee maailman taloutta. Samalla massa-tuotanto teki tavallisesta työläisestä kuluttajan ja osan markkinatalouden perusrakennelmaa.

Samasta syystä Afrikka ja osa Aasiaa ovat yhä köyhiä, muistuttaa brittiläinen kehitysmaantieteilijä **Andrew Brooks**. Vuosisatojen ajan ne luovuttivat lähes ilmaiseksi orjia ja raaka-aineita eurooppalaisille siirtomaavalloille. Teollistuminen viivästy, kun Eurooppa ja Yhdysvallat rajoittivat tuontia ulkomailta.

Yli puolet nuorista liittyi ääriliikkeeseen kuukauden sisällä ensimmäisestä yhteydenotosta. Useimmiten värvääjä oli sukulainen tai tuttava. Kahdella kolmesta liittymispäätöstä vauhditti yhteenotto viranomaisten kanssa. Poliisi oli esimerkiksi tappanut tai pidättänyt perheenjäsenen.

Nuorten luottamus viranomaisiin ja heidän toimintaansa oli ylipäättään heikko. Lähes kaikkien mielestä oman maan hallitus ajoi vain harvojen etua.

UNDP korostaa uskonnollisten koulujen roolia ääriajattelun kitkemisessä. Nuoret tarvitsevat myös työtä ja toimeentuloa sekä synn luottaa kotimaansa viranomaisiin. Varsinkin armeijan ja poliisin tulee tarkastella terrorismin vastaisia toimintatapojaan: nyt ne pikemminkin lisäävät kuin vähentävät nuorten halua liittyä äärijärjestöihin.

Samalla äärijärjestöistä luopujille on luotava jouheva tapa palata yhteiskuntaan.

JÄRJESTÖT OSA ONGELMAA

GLOBAALI MARKKINATALOUS luo yhtäällä rikkautta, toisaalla köyhyyttä, jonka aiheuttamaa ahdinkoa lukuisat järjestöt maailmalla lievittävät.

Osa järjestöistä ja niiden työntekijöistä tekee hyvää silkkaa hyvyttään. Entistä suurempi osa järjestöistä toimii kuitenkin hyvän tekemisen markkinoilla, joilla apu on kuin mikä tahansa kaupallinen hyödyke.

Valtiollisille rahoittajille apua myydään erilaisina hankkeina. Yksityisiin lahjoittajiin taas vedotaan autetun lapsen hymyllä tai avustustyöntekijän urheudella. Hyvän tekemisen markkinoilla kilpailu on kovaa, ja monet suomalaisetkin järjestöt hakevat markkinointioppia yritysmaailmasta.

Samalla auttamisesta on tullut ammatti, jonka

taitajat kiertävät työtehtävissä ministeriöissä ja järjestöissä.

Amnestyn Suomen osaston toiminnanjohtaja **Frank Johansson**ia kehitys huolettaa. Hyvän tekemisen markkinoilla järjestöt ylläpitävät uusliberalistista talousjärjestelmää, jonka seurauksia niiden tulisi korjata. Hän pelkää, että hyvän tekemisen kokonaiskuva hämärtyy, kun järjestöt keskittyvät kasvuunsa. Mitä suuremmaksi apukoneisto kasvaa, sitä helpompaa sen on vieroittua köyhien ja kaltoinkohdeltujen ihmisten todellisuudesta.

Johanssonin mielestä järjestöjen olisi keskityttävä purkamaan eriarvoistavaa talousjärjestelmää. Vaikuttajiin tulisi vedota niin globaalissa pohjoisessa kuin etelässä. Apurahat taas tulisi ohjata pohjoisen järjestöjen sijaan etelän toimijoille, jotka saisivat hoitaa asiansa parhaaksi katsomallaan tavalla.

FRANK JOHANSSON.
Hyvän tekemisen markkinat. Gaudeamus, 2017.

Frank Johanssonin haastattelu sivulla 36.

ANDREW BROOKS.
The end of development. A global history of poverty and prosperity. Zed books, 2017.

MYANMAR

TAHROJA
PAPERILLA

”Kuin lapsi sotkisi värejä”, myanmarilaiset sanoivat nykytaiteesta. Sitten Yangonissa alkoi taidegalleriabuumi.

TEKSTI MINTTU-MAARIA PARTANEN
KUVA LIISA TAKALA

Purppuraan pukeutuneet munkit kävelevät selin pois päin katsojasta. Taivas ja vuori ovat räjähtäneet väreihin. Siniset, punaiset, turkoosit ja keltaiset kuplat valuvat, räiskyvät ja sekoittuvat toisiinsa.

Kun 28-vuotias taidemaalari **Zin Yow Aung** aloitti taideopintonsa yli kymmenen vuotta sitten Yangonin yliopistossa, Myanmarin kaupallisessa keskustassa, hänen tyylinsä näytti toisenlaiselta. Yliopistossa kuului maalata perinteisiä maisemia ja asetelmia.

”Ensimmäisenä vuotena harjoittelimme piirtämistä, toisena värien käyttöä ja kolmantena öljymaalausta”, Yow Aung kertoo.

Nykytaiteesta ei puhuttu kertaakaan.

Zin Yow Aung valmistui työttömäksi kuvataiteilijaksi maassa, jossa ei ollut taidemarkkinoita, -näyttelyitä eikä yleisöä. Näyttelyn järjestämiseksi 50 nuorta taiteilijaa keräsi kolehdin. Kultakin taiteilijalta näyttelyyn mahtui enintään kaksi taulua.

Taiteilijan ura näytti mahdottomalta.

Sitten Yow Aung tapasi **Aung Soe Minin**. Soe Min on taitelija ja galleristi, jonka ansiosta Yangon elää taidegalleriabuumia. Kahdessa vuodessa hänen suojattinsa ovat perustaneet kaupunkiin kymmeniä taidegallerioita.

”Ihmiset kysyvät, miksi luon itselleni kilpailijoita. Haluan, että ihmiset saavat nauttia taiteesta kaikkialla”, Soe Min sanoo taidegalleriassaan.

Gallerian seinillä roikkuu Soe Minin taulujen lisäksi nuorten taitelijoiden, kuten Yow Aungin, teoksia.

Ovi käy tiheään Yangonin taide-elämän keskuksessa.

TAIDEPERINNÖN PELASTAJA

Aung Soe Minin, 47, tie taidemesenaatiksi on ollut pitkä.

Soe Min syntyi pienessä maalaiskylässä opettaja-

Zin Yow Aung (oik.) kuvaa tauluissaan munkkien rauhaa. Aung Soe Min on auttanut nuorta taiteilijaa hankkimaan teoksille ostajia.

vanhempien toiseksi vanhimaksi pojaksi. Vanhempiensa toiveesta hän valmistui insinööri koulusta, mutta eniten häntä kiinnostivat kirjat, kuvataide ja elokuvat.

Soe Min osallistui myös Myanmarin sotilasvaltaa vastustavaan opiskelijaliikkeeseen ja julkaisi hallintoa arvostelevaa lehteä ja radio-ohjelmaa. Vuonna 1988 vastarinta oli huipussaan, mutta armeija tukahdutti arvostelijat rajusti. Sensuuri ei kuitenkaan kyennyt tukahduttamaan taiteilijoiden tarvetta ilmaista itseään. Taide verhottiin symboleihin.

”Taiteilijaystäväni maalasi kotonaan riikinkukko- taulun ja piilotti sen. Riikinkukko symboloi opiskelijaliikhdintää. Kun sotilaat löysivät taulun, ystäväni vangittiin”, Soe Min muistelee.

Sotilasvallan aikana 1990-luvulla oli kiellettyä julkaista historiaa, filosofiaa tai yhteiskuntaa käsitteleviä kirjoja. Soe Min perusti kuitenkin kirjapainon, jossa hän painoi ja jakoi salaa kiellettyjä kirjoja. Hän oli myös aktiivinen opiskelijaliikkeessä.

”Minut pidätettiin useita kertoja, mutta en koskaan saanut vankilatuomiota.”

Soe Min ryhtyi myös pelastamaan vanhoja maalauksia, karttoja ja taideteoksia, joita armeija hävitti järjestelmällisesti.

”Historia on säästettävä jälkipolville. Kansakunnan muisti elää taiteessa.”

Sotilasvallan aikana taideinstituutiot katosivat Myanmarista. Taide ei näkynyt mediassa eikä julkisissa rakennuksissa. Edelleenkin maassa ei ole näyttelytiloja eikä nykytaiteen museota. Taide ei saa julkista tukea.

”Haluan, että myanmarilaiset törmäävät taiteeseen joka päivä kahviloissa, virastoissa ja puistoissa”, Soe Min sanoo.

RAUHAN TYÖTÄ

Vuonna 2008 Aung Soe Min myi valtaosan omaisuudestaan ja perusti ensimmäisen taidegalleriansa Yangoniin. Hän alkoi tukea taide-elämää julkaisemalla alan lehteä, järjestämällä näyttelyitä ja antamalla medialle haastatteluita.

Aluksi myanmarilaiset ihmettelivät, miksi Soe Min tukee taitelijoita, jotka räiskivät maalia tauluihin kuin lapset. Siihen kykenee kuka tahansa.

”Taide oli pitkään myanmarilaisille vain kaunista katseltavaa, ei väline ilmaista mielipiteitä. Nyt yleisö jo ymmärtää nykytaidetta paremmin.”

Soe Minin työ tuottaa tulosta. Hän osoittaa valokuvaa tuoreessa taidelehdessä.

”Näetkö tämän miehen? Hän vangitsi minut aikoinaan useita kertoja. Nyt hän on perustanut oman taidegallerian”, Soe Min kertoo.

Demokratian ensiaskeleet lupaavat hyvää taiteilijoiden ilmaisunvapaudelle Myanmarissa. Silti edelleen näyttelyitä suljetaan ja teoksia poistetaan seiniltä sensuurin takia.

”Enää taiteilijoita ei pidätetä sen takia, että he ovat maallanneet riikinkukon. Demokratia on silti yhä hauras. Uskon, että taide edistää rauhaa ja yhteiskunnan kehitystä. Taiteen avulla ihmiset voivat kohdata toisensa ja rakentaa sillan erilaisten ihmisten välille.”

Soe Minin taidegalleria on laajentunut kymmenessä vuodessa kolmeksi galleriaksi. Sen suojissa on 200 taiteilijaa, joista monet ovat nuoria, aloittelevia taiteilijoita. Heille gallerian tuki on elinehto.

Ilman Soe Minin tukea Zin Yow Aungkaan ei olisi enää taiteilija. Hän on saanut gallerian kautta työtilan, taideyhteisön, näyttelyitä ja asiakkaita. Parissa vuodessa Yow Aung on myynyt 30 teosta, joista valtaosan ovat ostaneet länsimaiset turistit tai paikallinen eliitti. Taidekauppa toimii pitkälti ulkomaisten ostajien varassa.

Myymiensä taulujen ansiosta Yow Aung voi jatkaa maalaamista. Tyyli on vuosien saatossa vaihdellut, mutta inspiraation lähde on yhä sama. Yow Aung maalaa buddhalaismunkkeja ja heidän rauhaansa.

”Heidän tyyneytensä vetoaa minuun, koska olen itsekin tyyti. Ehkä ryhdyn taiteilijaurani jälkeen munkiksi”, hän sanoo. •

Sata tarinaa tuloksista

Kehitys-Utveckling keräsi satavuotiaan Suomen kunniaksi sata kehitysyhteistyön tulosta. Nämä ja 90 muuta kehitystulosta on luettavissa verkkosivuilla kehityslehti.fi.

SYYRIA

YK on tarjonnut miljoonille syyrialaisille ruokaa, vettä, suojaa ja terveyspalveluita Suomen tuella.

KAMERUN

Kamerun kielsi pakko- ja lapsiavioliitot vankeusrangaistuksen uhall YK:n väestörahasen UNFPAn työn tuloksena.

TANSANIA

140 uutta, vähäpäästöistä bussia kuljettaa 160 000 matkustajaa päivässä Maailmanpankin tuella.

ETIOPIA

Yli neljä miljoonaa etiopialaista on saanut Suomen tuella vessan ja puhdasta juomavettä.

SOMALIA

Somalian kansallisen television journalisimi ja poliittinen riippumattomuus vahvistuvat Viestintä- ja kehityssäätiön tuella.

AFGHANISTAN

Marie Stopes -järjestö on hoitanut terveysklinikoillaan lähes neljää miljoonaa naista.

NEPAL

Maailman luonnonsäätiön WWF:n ansiosta Nepalissa elää vielä 650 uhanalaista sarvikuonoa.

INTIA

Pure Waste -yritys tarjoaa työtä vaatetehtaassa, jossa paidat valmistetaan kokonaan kierrätysmateriaaleista.

MYANMAR

YK:n kehitysohjelma UNDP jakoi vedenkestävää mustetta 45 000 äänestyspaikalla marraskuussa 2015. Parlamenttivaalit järjestettiin Myanmarissa ensimmäistä kertaa 25 vuoteen.

MEKONG

Aasian kehityspankki loi Mekongin alueelle 60 000 uutta matkailualan työpaikkaa.

TEKSTI OUTI EINOLA-HEAD
KUVA MARKOS MÖLSÄ

TAPPAVAT TAUDIT KURIIN

Tansanian valmius torjua ja tunnistaa vaarallisia tauteja on parantunut Sotilaslääketieteen keskuksen tuella.

Tansanian trooppisessa ilmastossa elää useita mikrobeja, jotka aiheuttavat muiden muassa pernaruttoa, A-influenssaa, koleraa, ruttoa, luomistautia eli brucelloosia, Rift Valley -kuumetta sekä ebolana tunnettua verenvuotokuumetta. Mikrobit siirtyvät villieläimistä karjaan varsinkin kuivina kausina, kun karja hakeutuu uusille laidunalueille villieläinten joukkoon. Ihmisten tautiriski lisääntyy karjatiloiilla, joissa ihmiset ja tartunnan saaneet eläimet asuvat lähekkäin.

Sairastuneen karjan lopettaminen kurittaa köyhien perheiden taloutta. Tartuntataudit rasittavat myös terveydenhuoltoa ja vaarantavat matkailu-elinkeinon, joka on Tansanian tärkein tulonlähde.

Trooppiset taudit eivät kunnioita valtiorajoja. Huolena myös on, että tartuntatauteja aiheuttavia mikrobeja käytetään bioaseina eli agensseina. Monissa länsimaissa ne on luokiteltu biouhaksi.

TUNNISTUSMENETELMÄT KENTTÄKÄYTÖSSÄ

Vuonna 2008 Rift Valley -kuume lamaanuttu Tansanian. Mikrobinäytteitä ei kyetty tutkimaan Tansaniassa vaan ne jouduttiin lähettämään Etelä-Afrikkaan.

Tauti ilmenee kuumeena mutta voi aiheuttaa myös kovaa päänsärkyä,

maksavaivoja ja verenvuotoa, joka saattaa johtaa kuolemaan.

Viimeisen kolmen vuoden aikana tilanne on parantunut, kun Sotilaslääketieteen keskus on kouluttanut lähes 40 tansanialaista asiantuntijaa tunnistamaan yleisimmät tartuntataudit. Sotilaslääketieteen keskus toimii Suomen puolustusvoimien yhteydessä.

Tansaniaan on myös toimitettu näyttöiden tunnistuslaitteita ja tarvikkeita neljään laboratorioon Dar es Salaamissa, Arushassa, Mwnazassa ja Iringassa. Dar es Salaamin päälaboratoriossa on myös biosuojakaappi ja generaattori.

”Kuumeus, sähkökatkot ja liikenne-ruuhkat hankaloittavat tunnistusmenetelmien käyttöä. Laitteet tarvitsevat sähköä, ja näytteitä ja liuoksia on säilytettävä kylmässä. Olemme kehittäneet menetelmiä, jotka sopivat kenttäkäyttöön”, kertoo erikoistutkija Anna Katz Sotilaslääketieteen keskukselta.

Nyt Tansanialla on valmius tunnistaa tautinäytteet ja eristää taudinaiheuttajat heti tartunnan puhjettua.

Yhteistyö Tansanian eläinlääketieteellisen laboratorion kanssa on tuottanut tulosta. Keväällä tehdyn väliarvion mukaan hanke on onnistunut tavoitteissaan paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Hanke vahvistaa Tansanian sitoutumista kansainvälisiin terveysturvallisuutta koskeviin sopimuksiin. Samalla

Erikoistutkija Anna Katz opettaa tansanialaisia kollegoitaan tutkimaan tautinäytteitä.

Suomen puolustusvoimat saa kokemusta vaarallisten mikrobien tunnistamisesta haastavissa oloissa.

Hanke on osa Suomen sitoutumista Maailmanlaajuiseen terveysturvallisuusohjelmaan, joka torjuu biologisia ja terveysuhkia. Samalla hanke edistää G7-maiden tavoitetta torjua joukkotuho-aseiden leviämistä. •

Kirjoittaja työskentelee tiedottajana ulkoministeriön kehitysviestinnän yksikössä.

TANSANIAN BIOTURVAHANKE

- ◆ Tansanialaisia viranomaisia ja asiantuntijoita koulutetaan tunnistamaan tartuntatauteja ja mahdollisia biouhkia.
- ◆ Hanketta toteuttavat Sotilaslääketieteen keskus ja Tansanian eläinlääketieteellinen laboratoriolaitos Suomen puolustusministeriön ohjauksessa.
- ◆ Ulkoministeriö rahoittaa hanketta 830 000 eurolla vuosina 2014–2018.

YK:n tasa-arvotyötä

**TUKI: 20,7 MILJOONAA EUROA
VUOSINA 2017–2019.**

YK:n tasa-arvojärjestö UN Women parantaa naisten ja tyttöjen asemaa sekä koordinoi YK-järjestöjen tasa-arvotyötä. Se edistää naisten johtajuutta ja osallistumista päätöksentekoon, kitkee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä ajaa vammaisten naisten ja tyttöjen oikeuksia.

UN Women on Suomen tärkeimpiä kumppaneita tasa-arvotyössä.

Lisätietoja: tanja.gren@formin.fi

Velkahelpotuksia köyhimmille maille

**TUKI: 46,5 MILJOONAA EUROA
VUOSINA 2020–2029.**

Vuonna 2005 johtavien teollisuusmaiden G8-ryhmä mitätöi raskaasti velkaantuneiden köyhien maiden velat Maailmanpankin alaiselle Kansainväliselle kehitysjärjestölle, Afrikan kehitysrahastolle ja Kansainväliselle valuuttarahastolle.

Suomi sitoutui muiden Maailmanpankin ja Afrikan kehityspankin jäsenvaltioiden kanssa korvaamaan velkahelpotukset rahoituslaitoksille. Säästyneillä varoilla valtiot voivat nyt vähentää köyhyyttä.

Lisätietoja: pekka.hirvonen@formin.fi

Vastuullista pätöksentekoa Afrikassa

TUKI: 9,9 MILJOONAA EUROA VUOSINA 2017–2021.

Tansanian kestävä kehityksen johtajuusinstituutti (UONGOZI) perustettiin vuonna 2010. Tähän mennessä instituutissa on koulutettu yli 2 000 johtajaa, järjestetty kestävä kehityksen tilaisuuksia sekä tutkittu vastuullista johtajuutta, ekologisesti kestävää talouskehitystä sekä metsien ja luonnonvarojen hallintaa.

Suomi tukee UONGOZIa vähentääkö köyhyyttä ja saavutukseen muita kehityspoliittisia tavoitteitaan Tansaniassa.

Lisätietoja: vuokko.jutila@formin.fi

Naisten osallistumista politiikkaan Tansaniassa

TUKI: 3,9 MILJOONAA EUROA VUOSINA 2017–2021.

YK:n tasa-arvojärjestön UN Womenin hankkeessa tansanialaisia naisia kannustetaan osallistumaan politiikkaan ja etenemään johtajiksi. Lähes 2 000 naista on saanut koulutusta, ja vuoden 2017 yleisvaaleihin osallistuikin aikaisempaa enemmän naisehdokkaita. Entistä useampi myös valittiin päättäjäksi.

Jatkohankkeessa uudistetaan lainsäädäntöä ja osallistetaan naisia ja nuoria puoluepolitiikkaan ja vaalityöhön. Asennekasvatuksessa hyödynnetään paikallisyhteisöjä, uskonnollisia johtajia ja mediaa.

Lisätietoja: vuokko.jutila@formin.fi

Ilmatieteen yhteis- työtä Kirgisiassa

**TUKI: 500 000 EUROA
VUOSINA 2018–2020.**

Suomen ilmatieteen laitoksen hankkeessa kirgisialaiset lisäävät sää-, ilmasto- ja ympäristötietoaan sekä oppivat varautumaan sään muutoksiin. Vuonna 2014 alkaneessa hankkeessa on perustettu automaattinen ilmanlaadun tarkkailuasema. Työntekijät on myös koulutettu käyttämään Maailmanpankin rahoittamia laitteita.

Jatkohankkeen tavoite on parantaa Kirgisian ilmastokestävyyttä. Samalla edistetään kestävää talouskasvua ja vähennetään köyhyyttä.

Lisätietoja: hilkka.lampen@formin.fi

Ilmastomuutokseen sopeutumista

**TUKI: 500 000 EUROA
VUOSINA 2016–2018.**

Suomen, Sudanin ja Etelä-Sudanin ilmatieteen laitosten hanke auttaa Afrikan maita sopeutumaan ilmastomuutokseen ja sään ääri-ilmiöihin. Valmius ennustaa luonnononnettomuuksia säästää ihmishenkiä ja vähentää aineellisia tuhoja maataloudessa.

Kolmivuotisessa hankkeessa Sudanin ja Etelä-Sudanin ilmatieteen laitoksen työntekijät ovat oppineet käyttämään uudenaikaisia havainnointilaitteita ja jakamaan säätieta ja Ilmastotutkimuksen laatu on parantunut.

Lisätietoja: sara.karlsson@formin.fi

Ihmisoikeuksia edistävää rahastoa

TUKI: 800 000 EUROA VUONNA 2017.

YK:n vapaaehtoinen ihmisoikeuksia edistävä yhteistyörahasto (VFTC) on tukenut naispoliisien koulutusta Afganistanissa, jotta he osaisivat tunnistaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Keniassa taas on kehitetty korvausjärjestelmä ihmisoikeusloukkausten uhreille ja Libyassa raportointia siirtolaisten asemasta.

Lisätietoja: ann-mari.froberg@formin.fi

”Pienviljelijää ei saa yliromantisoida”

Sara Ahlberg oppi, ettei maatalouden tuotanto kehitysmaiden pientiloilla tehostu ilman yksityisiä yrityksiä.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVA SAMULI SIIRALA

”E nsin asuin Kenian pääkaupungissa Nairobissa, koska keräsin tutkimusaineistoa maitotuotteiden antibioottijäämistä. Muutin sinne uudestaan, kun aloitin apulaisasiantuntijana YK:n alaisessa Kansainvälisessä kotieläintutkimuslaitoksessa ILRI:ssä. Tehtäväni oli edistää ruoan turvallisuutta. Kiersin kodeissa Kenian maaseudulla ja otin bakteerinäytteitä hapatetuista maito- ja viljatuotteista. Niitä tutkittiin laboratoriossa Nairobissa. Mitä köyhempi koti on, sitä enemmän käytetään jalostamattomia tuotteita. Keniassa noin 80 prosenttia elintarviketuotannosta kulkee epävirallista ketjua pitkin, jossa tuottajat eivät ole rekisteröityneet eikä tuotteita valvota.

Maatalouden pientuottajat ovat usein naisia. Tuotanto pientiloilla on käsin tehtävää, äärimmäisen tehotonta työtä. Aikaa muuhun ei jää.

Minua ihmetyttää, miksi kehitysyhteistyössä yliromantisoidaan alkutuotantoa, pienviljelijää ja kuokkaa. Miksi kehitysyhteistyön projekteihin ei huoliteta yksityisiä yrityksiä, vaan ne pidetään maatalous- ja elintarviketuotannosta keinotekoisesti pois? Ne pitäisi ottaa mukaan, jotta tuotanto tehostuisi ja elintarvikeketjusta tulisi laadukkaampi.

Tärkeintä on, että pienviljelijöiden tuotteet pääsevät jalostettaviksi. Kun elintarvikkeet kulkevat niin kutsuttua virallista ketjua pitkin, tuottajalta tehtaaseen, pakkaajalle ja kauppaan, niitä voidaan myös valvoa. Silloin elintarvikkeet ovat myös turvallisia.

Suomessa elintarviketuotanto ei toimisi ilman yrityksiä. Jalostusaste on korkea, ja se tuo enemmän tuloja tuottajalle. Myös kehitysmaissa tuottajan on päästävä viralliseen ketjuun.

Ruoantuotantoon liittyy paljon tunteita, ja siksi asiat eivät helposti muutu. Emme silti voi jatkaa pienviljelyn yliromatisointia kehitysyhteistyössä. Sitä on tehty puoli vuosisataa, eikä se toimi. Nyt on aika kokeilla muuta.” •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

SARA AHLBERG

IKÄ: 33

KOULUTUS:

Elintarviketieteiden maisteri Helsingin yliopistosta vuonna 2011 ja Master of Law and Business -tutkinto Bucerius Law Schoolista Hampurista vuonna 2017

TYÖSKENTELI:

Apulaisasiantuntijana Kansainvälisessä kotieläintutkimuslaitoksessa ILRI:ssä vuosina 2013–2016

JATKAA TYÖHÖN:

Määräaikainen ylitarkastaja Elintarviketurvallisuusvirasto Eivirassa vuoden 2017 loppuun. Viimeistelee väitöstään, joka käsittelee maitohappobakteerien käyttöä homeista aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisyyn

Päämäärä pyhittää vaalit

LAPSIJOUKKO KUUNTELEE kummissaan miestä, joka tarinoi afrikkalaisista vaaleista.

”Vain tuloksella on väliä! Ketään ei kiinnosta, miten siihen päädytään”, hän lukee ja heristää sormeaan.

Tansanialainen pilapiirtäjä **Godfrey Mwampembwa** eli Gado viittaa kuvallaan ainakin Ruandan presidentinvaaleihin viime elokuussa. Tuolloin **Paul Kagame** valittiin itsensä kolmannelle kaudelle 98,79 prosentin ääniosuudella. Loput kymmenykset jakautuivat kahdelle ehdokkaalle.

Kolme muutakin ruandalaista pyrki presidentiksi, mutta kansallinen vaalikomissio epäsi heiltä ehdokkuuden. Yhdysvallat ja Euroopan unioni tuomitsivat komission päätöksen.

Keniassa taas presidentti **Uhuru Kenyatta** sai toistamiseen juhlia voittoaan tärkeimmästä vastustajastaan **Raila Odingasta**.

Elokuussa järjestetyt vaalit piti kuitenkin uusia, koska maan korkeimman oikeuden mukaan vaalitulosten sähköinen toimitus ei ollut sujunut sääntöjen mukaisesti. Kenyatta nimitti tuomareita roistoiksi mutta varmisti jatkokautensa lokakuun uusintavaaleissa, joita Odinga ja hänen kannattajansa boikotoivat. •

TIINA KIRKAS

**kehitys
utveckling**

JULKAISIJA
Ulkoministeriö
Viestintäosasto
Kehitysviestintä
PL 481, 00023 Valtioneuvosto

**TILAUKSET JA
OSOITTEENMUUTOKSET**
Verkossa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Puhelimitse tiistaisin ja
torstaisin klo 9–11/Lönnberg
040 536 9001.

TOIMITUSNEUVOSTO

AD Teemu Heinilehto
toimittaja Janne Hopsu
asiantuntija Lydia Kilpi
apulaisosastopäällikkö
Kristiina Kuvaja-Xanthopoulos
osastopäällikkö Jouni Mölsä (pj.)
toiminnanjohtaja Salla Nazarenko
professori Anja Nygren
professori Jukka Pirttilä
osastopäällikkö Satu Santala
toimittaja Jyrki Saarikoski
toimittaja Sami Sillanpää
toimittaja Aishi Zidan

PÄÄTOIMITTAJA

Minttu-Maaria Partanen
0295 351 958
minttu-maaria.partanen@formin.fi

TOIMITUSSIHTEERI

Tiina Kirkas

ULKOASU Sissu Muhujärvi

PAINATUS Lönnberg, Helsinki

ISSN 0787-0418

Lehden sisältöä lainattaessa
on lähde mainittava. Artikkelit
edustavat kirjoittajiensa kantaa.

Neljä kertaa vuodessa
ilmestyvä Kehitys-Utveckling
on tilaajille maksuton.

Kehitys-Utveckling 1.2018
ilmestyy maaliskuussa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

OPETTAJA, TAVATAAN EDUCA- MESSUILLA!

GLOBALIKASVATUKSEEN:

- 100 kehitystulosta -seinäkalenteri 2018
 - Matti Pikkujämsän julisteet YK:n kestävän kehityksen tavoitteista (fi, sv ja en)
 - Muuttuuko maailma paremmaksi?
UNDP:n kirja maailman kehityksestä (fi ja sv)
- Myös tilaamalla:** julkaisut. um.fi

ULKO-
MINISTERIÖ
EDUCASSA
26.-27.1.
osastolla
6n50